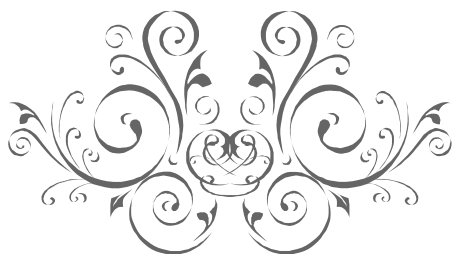

גמרא סדורה מסכת

נדריים

לימוד פרק ראשון
לע"נ סאלם בן משה וצביה בהגלי ז"ל
מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

כ"ה אייר תשע"ה

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ה. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת נדרים פרק א' - "כָּל כִּינוּי"

1. ב, א

רפ"י

מתני'

כל כנויי נדרים כנדרים. דעיקר נדר דכתיב בתורה (במדבר ל) איש כי ידור נדר דאמר קרבן שאני אוכל לך או קרבן שאני נהנה לך ואם אמר בלשון אחר בכינוי נדר כדקתני לקמן קונם שאני נהנה לך או קונם שאיני נהנה לך דאם כינה לקרבן בהני לשונות נמי מיתסר בהו בנדרים כמו שאסור גבי קרבן וכן כנויי חרמים כחרמים וכן כנויי שבועות כו מפרש לקמן:

מודר אני ממך. כלומר הרי עלי כנדר מה שאני נהנה ממך או א"ל מופרשני ממך בהאי לשון או אמר מרוחק אני ממך דמשמע דמיתסר נפשיה ולא מיתנהני מיניה וכל הני כיון דלא מפרש ממש לנדר דלא מידכר ביה שום לשון קרבן הויין ידות: **מנודה אני לך.** כמו שאם היה בנידוי דאסור ליה לישא וליתן בהדיה כך אסר נפשיה עליה: ר"ע היה חוכך בזה להחמיר הוה מחכך להחמיר דאסור נמי דענין נדר הוא ולא בריר ליה:

גמ'

מ"ש גבי גזיר דלא קתני לכולהו. דהתם קתני כל כינויי נזירות ותו לא מידי ולא קתני לכל הני דנדרים ושבועות: **כתיבין בהדי הדדי.** כל נדר ובל שבועת איסור וכיון דאגב דקתני שבועות קתני לכולהו: **וליתני שבועות בתר נדרים.** כדכתיבי והדר ליתני לכולהו: **דמיתסר חפצא.** דכי אמר דבר זה עלי בקרבן או בחרם אסר ליה לחפץ עליו ומשום הכי תני להו בהדי הדדי אבל כי אמר שבועה שלא אוכל דבר זה או שאיני נהנה מדבר זה איהו לא אסר לחפצא עליה אלא נפשיה אסר מהווא חפצא:

בא משנה

כָּל כִּינוּי נְדָרִים - בְּנְדָרִים.
וְחֲרָמִים - בְּחֲרָמִים,
וְשְׁבוּעוֹת - בְּשְׁבוּעוֹת,
וְנִזְיוֹת בְּנִזְיוֹת.

הָאוֹמֵר לְחֻבְרוֹ:

"מוֹדְרֵנִי מִמֶּךָ",

"מוֹפְרֵשְׁנִי מִמֶּךָ",

"מְרוֹחֵקְנִי מִמֶּךָ",

"שְׂאֵנִי אוֹכֵל לֶךְ",

"שְׂאֵנִי טוֹעֵם לֶךְ" -

אָסוּר.

"מְנוּדָה אֲנִי לֶךְ",

רַבִּי עֲקִיבָא הֵיךָ חוֹכֵךְ בְּזֶה לְהַחְמִיר.

בב גמרא

"כָּל כִּינוּי נְדָרִים בְּנְדָרִים".

מאי שנא גבי נזיר דלא קתני להו לכולהו,

ומאי שנא גבי נדרים, דקתני לכולהו?

משום דנדר ושבועה פתיבי גבי הדדי¹ - תני תרתין,
וכיון דתני תרתין, תני לכולהו.

וליתני כינויי שבועות בתר נדרים!

א"ידי דתנא נדרים דמיתסר חפצא עליה, תנא נמי חרמים דמיתסר חפצא עליה.
לאפוקי שבועה, דקאסר נפשיה מן חפצא.

¹ כי ידור נדר לה' או השבע שבועה (במדבר ל, ג)

2. ב, ב - ג, א

פֶּתַח בְּכִינוּיֵי "כָּל כִּינוּיֵי נְדָרִים", וּמְפָרֵשׁ יְדוּת "הָאוֹמֵר לְחִבְרוֹ: מוֹדֵר אֲנִי מִמֶּךָ!"

ותו: 'ידות' אינשי!

איירי בהון,

וחסורי מיחסרא והכי קתני:

"כָּל כִּינוּיֵי נְדָרִים כְּנִדְרִים וְיְדוּת נְדָרִים כְּנִדְרִים".

ולפרוש כינויין ברישא!

ההוא דסליק מיניה - ההוא מפרש ברישא.

כדתנן:

"בַּמָּה, מְדַלֵּיקוּן? וּבַמָּה אֵין מְדַלֵּיקוּן?

אֵין מְדַלֵּיקוּן" כו'.

"בַּמָּה טוֹמְנִין? וּבַמָּה אֵין טוֹמְנִין?

אֵין טוֹמְנִין" כו'.

"בַּמָּה אִשָּׁה יוֹצֵאָה? וּבַמָּה אֵינָה יוֹצֵאָה?

לֹא תֵצֵא אִשָּׁה".

וכל היכא דפתח לא מפרש ברישא?!

והתנן:

"יש נוחלין ומנחילין.

נוחלין ולא מנחילין.

ואלו נוחלין ומנחילין" (בבא בתרא קח.).

"יש מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן.

מותרות ליבמיהן ואסורות לבעליהן.

ואלו מותרות לבעליהן ואסורות ליבמיהן" (יבמות פד.).

"יש טעונות שמן ולבונה,

שמן ולא לבונה.

ואלו טעונות שמן ולבונה" (מנחות נט.).

"יש טעונות הגשה ואין טעונות תנופה,

תנופה ולא הגשה.

ואלו טעונות הגשה" (מנחות ס.).

"יש בכור לנחלה, ואין בכור לכהן.

בכור לכהן ואין בכור לנחלה.

ואיזהו בכור לנחלה ואין בכור לכהן?" (בכורות מו.)!

הלין משום דאושו ליה מפרש ההוא דפתח ברישא.

והא "במה בהמה יוצאה ובמה אינה יוצאה" דלא אוושא, וקתני: "יוצא גמל!"

גא

אלא לאו דווקא,

זימנין מפרש ההוא דפתח ברישא,

זימנין ההוא דסליק מפרש ברישא.

ואיפעיית אימא:

ידות אידי דאתיין מדרשא - מפרש להון ברישא.

רס"י

פתח בכינוי ומפרש ידות.
לאלתר מודר אני ממך וכו'
דהיינו ידות ולכתחילה ה"ל
למתני' לפרש כינויין כגון קונם
והדר ליתני ידות:

ותו. אכתי איכא למיפרך ידות
אינשי היכי שכחם התנא דלא
קתני וידות נדרים כנדרים:
איירי בהו. דודאי לא שכח להו
לידות וחסורי מיחסרא וכו':
ולפרוש. אכתי אי בכינויים
איירי ברישא ליפרוש נמי
ברישא קודם דפריש ידות:
ההוא דסליק מיניה. כגון ידות
דסליק מיניהו ומפרש להו
לאלתר ברישא כדתנן במה
מדליקין ונקיט במה אין
מדליקין דסליק מיניה וכן כל
הני:

וכל היכא דפתח ביה לא מפרש
ברישא והתנן יש נוחלין כו'.
ומפרש ברישא אלו נוחלין
ומנחילין:

הלין. פתח ברישא משום.
דאושו ליה קתני דיש נוחלין
ומנחילין נפישין מהני דלא
מנחילין וכן כל הני משום הכי
מפרש להו לאלתר אע"ג דפתח
בהו ברישא אבל הכא גבי נדרים
וכן במה מדליקין דלא נפיש
ההוא דסליק מיניה פתח ברישא
ל"א אושו דקתני ארבעה דברי'
כגון יש נוחלין ומנחילין נוחלין
ולא מנחילין מנחילין ולא
נוחלין לא נוחלין ולא מנחילין
וכן בכלהו יש מותרות לבעליהן
ואסורות ליבמיהן כו' הואיל
ותני כל הני מתחיל בההוא
דפתח ברישא ומפרש יתיה דאם
היה מפרש בההוא דסליק מיניה
ברישא שמא ישכח את
הראשונות אלא פתח בראשון
ומפרש להו כסדרן אבל היכא
דלא אושו כגון הני במה
מדליקין וכו' ליכא למיחש להו
ובמתניתין נמי ליכא למיחש
דלא מפרש אלא כינויי וידות
והני חרמים ושבועות ונויר בהני
ליכא למימר דאושו דהא לא
צריך להו למיתני אלא אגב
גרא נסיב להו ומשום הכי לא
שכח לקמייתא דלא צריך הכא
כל כך דלא הויא עיקר אלא
כינוי וידות בלבד וכמאן דלא
תני להו לאחרני דמי:

אלא לאו דוקא. הא דאמרת
דתנא לא דייק להי מפרש
ברישא דזימנין מפרש וכו':

רפ"י

ולפתח. בגווייהו וליתני ברישא כל ידות נדרים הואיל דחביבי ליה:

כינניין לשון נכרים. דבהני לשונות נדרי נכרים כקונם קונח קונס שיש לשון שקורין לקרבן קונם ויש לשון שקורין לקרבן קונח וכן השאר [ומש"ה] קא חשיב להו וה"ה לכל לשון הנודר אדם מיחייב והא דקא מנו חכמים הני לשונות משום דבהני לשונות בקיאין וכיון דאיכא נכרים דנדרי התורה אסרה בכל לשון דקאמר דהא הוי נדר: **אלא לריש לקיש דקאמר לשון שבדו להם חכמים**. דחכמים תקינו הני לשונות להיות נודר בו:

מאי איכא למימר. היכי מצי אמרת ידות אידי דאתיין מדרשא הא תרוייהו בין ידות בין כינניין מדרשא אתיין דמדרבנן נינהו:

מי קתני ידות. הא לא קתני במתני' וידות נדרים כנדריים אלא חסורי מיחסרת לה דאמרת לעיל חסורי מיחסרא וכו' וכיון דאמרת הכי תני נמי ברישא כל ידות נדרים כנדריים וכיון דפתח להו ברישא להכי מפרש נמי להו ברישא:

ולפתח הדין ברישא!

מיפתח פתח בכינניין דאורייתא ברישא, והדר מפרש ידות דאתניין ליה מדרשא.

הניחא למאן דאמר: כינניין לשון גוים הו.

אלא למאן דאמר: לשון שבדו להן חכמים להיות נודר בו, מאי איכא למימר?

מי קתני ידות?!

ולאו חסורי קא מחסרת לה?!

אקדים נמי ותני ידות:

כל ידות נדרים - כנדרים,

וכל פינאי נדרים - כנדרים,

ואלו הן ידות: האומר לחבירו ...

ואלו הן פינאי: קונם, קונח, קונס.

3. ג, א-ב

רש"י

וידות היכן כתיבן. היכא כתב להו קרא דדריש להו מיניה דאמר (רישא) מדרשא אתיא ולא כתיבי ממש דא"כ הוה להו מדאורי":

נזיר להזיר. דמצוי למיכתב כי יפלא לנדור נדר נזיר אלא מלהזיר דרשינן לעשות כל כינויי נזירות [כנזירות] דבכל כינויי לשון דמזיר הוי נזיר והתם במסכת נזיר מפרש ידות נזירות וכינויי נזירות:

מה נדרים עובר בבל יחל. דכתיב לא יחל דברו (במדבר ל): ובבל תאחר. דכתיב כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר (דברים כג):

הא כתיב לנדור נדר. ונידרוש נמי מלנדור לעשות כינויי נדרים כנדרים:

והיקישא למה לי. דאמרת מקיש נדרים לנזירות הא מצינן למידרש מקרא גופיה:

לנדור גדר. הכי משתעו בני אדם ודברה תורה כלשון בני אדם וליכא למידרש מינה כלום:

לא דברה תורה בלשון בני אדם. דכל היכא דכתב ייתור לשון כהאי גוונא לדרשא קא אתי ולא משום דמשמעני בלשון בני אדם:

שהנזירות חל על הנזירות. שאם היה נזיר ואמר הריני נזיר חל עליה נזירות (במס' נזיר בפי' מי שאמר הריני נזיר (דף טז:)) מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש) וכשישלמו אותן ימי נזירות צריך להיות נזיר עוד פעם אחרת:

שמעת מינה תרתי. לעשות ידות נזירות כנזירות ונזירות חל על הנזירות:

אית תנא דמפיק לידות מלנדור נדר. דלא ס"ל דברה תורה כלשון בני אדם:

מן ככל היוצא מפיו יעשה. דמשמע בכל ענין דנדר:

וידות היכא פתיב?

"איש כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב).
ותניא:

"נזיר להזיר" - לעשות כינויי נזירות כנזירות, וידות נזירות כנזירות.

אין לי אלא כנזירות, בנדרים מניין?

תלמוד לומר: "איש... כי יפלא לנדור נדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב),

מקיש נזירות לנדרים, ונדרים לנזירות,

מה נזירות עשה בו ידות נזירות כנזירות,

אף נדרים עשה בהם ידות נדרים כנדרים.

ומה נדרים עובר ב"בל יחל" (במדבר ל, ג), וב"בל תאחר"² (דברים כג, כב),

אף נזירות עובר ב"בל יחל" וב"בל תאחר".

ומה נדרים האב מיפר נדרי בתו ובעל מיפר נדרי אשתו,

אף נזירות, האב מיפר נזירות בתו ובעל מיפר נזירות אשתו."

מאי שנא גבי נזירות דכתיב: "נזיר להזיר",

נדרים נמי הא פתיב "לנדור נדר",

והיקישא למה לי!

אי פתיב "נדר לנדור" פדכתיב "נזיר להזיר" פדקאמרת, לא צריך היקישא.

השתא דכתיב: "לנדור נדר", דברה תורה כלשון בני אדם.

הניחא למאן דאית ליה 'דברה תורה כלשון בני אדם',

אלא למאן דלית ליה 'דברה תורה כלשון בני אדם',

האי "לנדור נדר" מאי עביד ליה?

דריש ליה: לעשות ידות נדרים כנדרים,

ומקיש נזירות לנדרים.

"נזיר להזיר" דריש ליה: מלמד

שהנזירות חל על הנזירות.

ג, ב

ולמאן דאמר: דברה תורה כלשון בני אדם,

ו"נזיר להזיר" דריש: לעשות ידות נזירות כנזירות,

שהנזירות חל על הנזירות מנא ליה?

הניחא אי סבירא ליה כמאן דאמר: 'אין נזירות חל על נזירות'.

אלא אי סבירא ליה כמאן דאמר: 'נזירות חל על נזירות', מנא ליה?

נימא קרא 'ליזור', מאי "להזיר"?

שמעת מינה תרתי.

כמערכא אאמרי:

אית תנא דמפיק ליה ידות מן "לנדור נדר",

ואית תנא דמפיק ליה מן "ככל היוצא מפיו יעשה" (במדבר ל, ג).

¹ איש כי ידור נדר לה'... לא יחל דברו

² כי תדור נדר לה' אלהיך לא תאחר לשלמו

4. ג, ב - ד, ב

רפ"י

קס ליה בבל יאכל. כדכתיב מחרצנים ועד זג לא יאכל (במדבר ו):
קס ליה בבל ישתה. כל משרת ענבים לא ישתה וליכא לא יחל דברו:
אמר רבא. לעולם אית ביה כמי לא יחל לעבור עליו בשני לאוין לא יאכל ולא יחל:
קס ליה בלא יאכל. לא מאחר לנזירה בכך דאיהו הוי נזיר אלא דקס ליה בלא יאכל:
 באומר לכשארצה אהא נזיר דאי משהי ליה קס ליה בבל תאחר:
אכתי מאי בל תאחר איכא. כל אימת דבעי למיהוי מצי למיהוי ולית ביה משום בל תאחר:
הכא נמי לאלתר הוי נזיר. דאי משהי ליה קים ליה בבל תאחר דאמרינן דילמא השתא מאית דאיהו אמר דלא ליפטר מן העולם עד דהוי נזיר מן אלתר באותה שעה כל אלתר דגרסינן היינו על אתר באותו מקום וכן מפרש בידות:
לענין מלקות פליגי. למאן דאמר חיילא עליה נזירות מלקינן ליה דמטמא עצמו בבית הקברות ולמי"ד לא חיילא עליה נזירות דלא מלקינן ליה הואיל ובבית הקברות נדר אבל לכולי עלמא לאלתר הוי נזיר וליכא בל תאחר דאמרינן נמי אי אכל קס ליה בבל תאכל:
דקא מאחר לגזירות דטהרה. דלאלתר מבעי ליה למיפק חוץ מבית הקברות ולמינזר נזירותיה בטהרה:
וכן נזיר. בעלמא שטימא עצמו במזיד אע"ג דמחלל לנזירות קס ליה בבל תאחר דנזירות דטהרה:
רב אחא אמר. מאי בל תאחר איכא בנזיר איכא בל תאחר דתגלחת דכי נפקי ימי נזירותיה בעי לגלח עצמו ולאיתויי קרבן ואי מאחר לתגלחת קאי בבל תאחר:

אמר מר:

"ומה נדרים עובר ב'בל יחל' (במדבר ל, ג) ו'בל תאחר'." [אף נזירות עובר ב'בל יחל' וב'בל תאחר'].

בשלמא "בל יחל" דנדרים משכחת לה, כגון דאמר: "כפר זו אוכל" ולא אכלה - עובר משום "בל יחל דברו". אלא "בל יחל" נזירות היכי משכחת לה? כיון דאמר "הריני נזיר" הוה ליה נזיר. אכל - קס ליה ב'בל יאכל'! (במדבר ו, ג-ד). שטה קס ליה ב'בל ישתה' (במדבר ו, ג)!

אמר רבא:

לעבור עליו בשנים.

"בל תאחר" דנזירות היכי משכחת לה?

כיון דאמר: "הריני נזיר" הוי ליה נזיר. אכל - קס ליה ב'בל יאכל'!

באומר "לכשארצה אהא נזיר".

ואי אמר "כשארצה" - ליכא "בל תאחר"!

אמר רבא:

כגון דאמר: "לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר", דמן ההיא שעתא הוה ליה נזיר.

מידי דהוה, האומר לאשתו:

"הרי זו גיטיך שעה אחת קודם מיתתי" - אסורה לאכול בתרומה מיד. אלא: אמרינן כל שעתא ושעתא דילמא מיית.

הכא נמי, לאלתר הוי נזיר.

דאמרינן: דילמא השתא מיית.

ד, א רב אחא בר יעקב אמר:

כגון דנדר והוא בבית הקברות.

הניחא למאן דאמר: לא חיילא עליה נזירות מאלתר. אלא למאן דאמר: מאלתר חיילא עליה, מי איכא "בל תאחר"!!

ועוד, האמר מר בר רב אשי:

חיילא נזירות עליה מאלתר,

וכי פליגי לענין מלקות פליגי!

אפילו הכי, קס ליה ב'בל תאחר' משום דקא מאחר נזירות דטהרה.

אמר רב אשי:

הואיל וכן, נזיר שטימא עצמו במזיד, עובר, משום "בל תאחר" דנזירות טהרה.

רב אחא בריה דרב איקא אמר:

עובר ב'בל תאחר' תגלחתו.

ולא מיבעיא למאן דאמר: תגלחת מעכבת,

¹ מנין ושכר נזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה וכל-משרת ענבים לא ישתה וענבים לחים ויבשים לא יאכל. כל ימי נזרו מכל אשר יעשה מנפו הין מחרצנים ועד-ג לא יאכל.

רָשׁ"י

ואפי' למ"ד תגלחת אינה מעכבת. בקרבן אפי' מצוה לגלח וקאי בבל תאחר באותה מצוה:

בבל תאחר קרבנותיו. דאי משהי ליה לקרבן עובר בבל תאחר:

בי דרוש ידרשנו אלו חטאות ואשמו. דמיחייב אדם קאי עלייהו בבל תאחר ולא ילפינן מהא הקישא דנדרים:

מהו דתימא חידוש הוא. מעשה דנזיר אהכי מקילי ביה דלא קאי בבל תאחר דלא נפקי קרבנותיו מהאי קרא דחטאות ואשמות:

דלא מתפיס ליה לחטאת נזיר. דאם אמר הרי עלי חטאת נזיר לא אמר כלום ולא מיחייב ולא מידי משא"כ בשאר קרבנות דכל קרבן שאמר אדם הרי עלי (חטאות) כך וכך מתפיס ומיחייב לאיתווי וכיון דחידוש הוא אימא לא קאי עליה בבל תאחר. דבשאר קרבנות להכי איצטרך למיכתב הכא לאקושי לנדרים דקאי נמי בבל תאחר:

והא חטאת חלב דאינה מתפיסה בנדר. דאי אמר הרי עלי חטאת לא אמר כלום ואפי' כי אכל חלב דמיחייב להביא חטאת קאי בבל תאחר: **הואיל ואם אמר הריני נזיר אפי' מחרצן.** כלומר דאפילו בחרצן בלבד הזיר עצמו הוי נזיר נמי לכל דהיינו חידוש דאיהו לא נדר אלא בחרצן בלבד (ומיתסר) ואפילו הכי מיתסר בכל מידי דמשכר והואיל וחידוש הוא לא ליקום עליה בבל תאחר כבשאר. קרבנות קמשמע לן הקישא דקאי בבל תאחר:

ער שיזיר מכולן. דאי [אמר הריני] נזיר מחרצן לא הוי כלום עד שיזיר בכל אכתי מאי חידושא איכא:

ועוד האי חידושא. דקאמר לחומרא הוא והיינו חומרא דאיהו לא נזר אלא בדבר אחד והוי נזיר בכולן:

שאם גילח על אחת משלשתן. דנזיר חייב שלש קרבנות עולה חטאת ושלמים כדכתיב והקריב את קרבנו לה' כבש בן שנתו תמים וגוי' (במדבר ו) ואם לא הביא אלא חטאת מגלח עליו והיינו חידוש משא"כ בשאר קרבנות ולהכי אימא אינו עובר בבל תאחר קמ"ל:

ואב"א מאי חידושיה דאין מתפיסו בנדר. כדאמרינן לעיל דאי אמר הרי עלי חטאת נזיר לא מתפיס ליה:

אתיא לכפרה. דהאי צריך כפרה משום חלב שאכל וכיון דלכפרה קא אתי קאי בבל תאחר אבל נזיר לא עביד שום חטא דליבעי כפרה:

אֵלָא אֶפִּילוּ לְמַאן דְּאָמַר: תְּגַלַּחַת אֵינָה מְעַכְבֶּת, מְצוֹת גִּילּוּחַ מִיָּהָא לֹא מִקְיָיִם.

מָר זוֹמְרָא בְּרִיה דְּרַב מְרִי אָמַר: עוֹבֵר בְּ"בַל תֵּאָחֵר" קִרְבָּנוֹתָיו.

וּמִן הֵכָא נִפְקָא לִיה? !
מִהֵתָם נִפְקָא לִיה: **"כִּי דַרְשֵׁי יִדְרְשֵׁנוּ"**² (דברים כג, כב)
אֵלּוּ חֲטָאֵת וְאִשְׁמוֹת!

מִהוּ דִּתִּימָא: חִידוּשׁ הוּא שְׁחִידְשָׁה תוֹרָה בְּנִזִיר.

מֵאִי חִידוּשׁ?

אֵילִימָא: דְּלֹא מִתְפִּיס לִיה לְחֲטָאֵת נִזִיר בְּנִדָר.

הֲרִי חֲטָאֵת חֵלֶב, שְׂאִין מִתְפִּיסָה בְּנִדָר וְעוֹבֵר בְּ"בַל תֵּאָחֵר"!

אֵלָא, מֵאִי חִידוּשִׁיה?

סְלִקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוּאִיל וְאִם אָמַר "הֲרִינִי נִזִיר" אֶפִּילוּ מִן חֲרָצָן - הָוִי נִזִיר לְכֹל. אִימָא לֹא לִיעֹבֵר עֲלֵיהָ מְשוּם **"בַּל תֵּאָחֵר"**. קֵא מְשֻׁמַּע לָן.

הִנִּיחָא לְמַאן דְּאָמַר: כִּי נִזִיר מִן חֲרָצָן הָוִי נִזִיר לְכֹל,

אֵלָא לְרַבֵּי שְׁמַעוֹן דְּאָמַר אִין נִזִיר עַד שְׂזִיר מְכוּלָן, מֵאִי אִיכָא לְמִימַר?

וְעוֹד, הָאִי, חִידוּשׁ לְחוּמְרָא הוּא!

אֵלָא: מֵאִי חִידוּשִׁיה?

ד, ב, דְּסְלִקָא דַּעְתָּךְ אֲמִינָא: הוּאִיל אִן־אִם גִּילַח עַל אַחַת מִשְׁלִשְׁתָּן - יֵצֵא, לֹא לִיעֹבֵר עֲלֵיהָ בְּ"בַל תֵּאָחֵר", קֵא מְשֻׁמַּע לָן.

וְאִיבְעִית אִימָא:

מֵאִי חִידוּשִׁיה?

מְשוּם דְּלֹא מִתְפִּיסוּ בְּנִדָר.

וְהָא דְקָא קְשִׁיָא לָךְ חֲטָאֵת חֵלֶב,

חֲטָאֵת חֵלֶב קִאֲתִיָא לְכַפְּרָה,

חֲטָאֵת נִזִיר לְמֵאִי אֲתִיָא?

וְהֲרִי חֲטָאֵת יוֹלְדֵת דְּלֹא אֲתִיָא לְכַפְּרָה, וְעוֹבֵר עָלֶיהָ מְשוּם **"בַּל תֵּאָחֵר"!**

הֵהִיא, קֵא שְׂרִיָא לָהּ לְמִיכַל בְּקִדְשִׁים.

5. ד, ב

רש"י

תוּתִי בַמָּה מְצִינִי. בַּנְּדָרִים אֵב מִיִּפְרָה:
אֵבֶל גְּבִי נִזְרֹת דַּאִית לִיה קִיצוֹתָא. דְּכִיּוֹן דְּלֹא מִיתְסַר
 אֶלֶא עַד אוֹתוֹ זְמַן יִמְתִּין עַד לְזַמַּן וְלֹא לִיעֵבֹר לִיה קָא מִשְׁמַע
 לָן הִיקִישָׁא דַּא הִיקִישָׁא לִיכָא לְמִיִּפְרַךְ כְּמוֹ בַּמָּה מְצִינִי:

אָמַר מָר:

"וּמָה נְדָרִים:

הָאֵב - מִיִּפְרַךְ נְדָרֵי בְּתוֹ,

וּבַעַל - מִיִּפְרַךְ נְדָרֵי אִשְׁתּוֹ,

אִף נְזִירוֹת:

הָאֵב - מִיִּפְרַךְ נְזִירוֹת בְּתוֹ,

וּבַעַל - מִיִּפְרַךְ נְזִירוֹת אִשְׁתּוֹ."

לְמָה לִי הִיקִישָׁא?

תִּיתִי בְּמָה מְצִינִי מִנְּדָרִים!

דִּילְמָא: גְּבִי נְדָרִים הוּא דְּמִיִּפְרַךְ,

מִשּׁוּם דְּלֹא אִית לִיה קִיצוֹתָא,

אֲבָל גְּבִי נְזִירוֹת דַּאִית לִיה קִיצוֹתָא, דְּסַתְּם נְזִירוֹת שְׁלִישִׁים יוֹם, אִימָא - לֹא,

קָא מִשְׁמַע לָן.

6. ד, ב

רַס"י

אמר שמואל בכולן. בכל הני דקתני במתניי מודר אני ממך מופרשני ממך וכי לא הוי נדר ועד שיאמר שאני אוכל לך לא מיתסר באותו דבר:

הכי קתני. כלומר חסורי מיחסרא:

במה דברים אמורים. דאסור כי אמר מודר אני באומר נמי שאני אוכל לך:

והתניא איפכא. דלא מצית אמרת בד"א:

תני הכי. דהכי קתני שאני אוכל לך ושאני טועם וכבר אמר מעיקרא מודרני ממך אסור אבל אמר שאני אוכל לך בלבד או מודרני ממך אינו אסור אא"כ אמר לתרוייהו דהיינו נדר גמור:

אי הכי היינו נמי רישא. דקתני מודרני ממך בברייתא קמא: **ועוד**. אי הכי הוא כדתרצת תרי זימני אסור למה לי למיתני:

אלא. הכי אמר שמואל טעמא דאמר נמי שאני אוכל לך הוא דאיהו אסור בלבד דמתניי בנודר בלבד קאמר דאסור דקתני אסור:

אבל אמר מודרני הימך לחוד. דלא אמר שאני אוכל לך: **שניהן אסורין**. דכיון דאמר שאני אוכל לך משמע דאסור נפשיה בלבד שאינו אוכל מחבירו אבל כי אמר מודרני הימך סתם משמע דמדיר נמי חבריה מיניה מכל וכל:

תנן. בפי השותפין (לקגן מז): **הריני עליך חרם המודר אסור**. והא הכא דלא אמר שאני אוכל לך חרם ולא הוי אסור אלא המודר ולא שניהן:

כגון דמפריש. בהדיא אבל את עלי לא:

אבל סתמא. דלא פריש ואת עלי לא מאי שניהן אסורין:

הדין הוא דשניהן אסורין. דאמר בפירוש הריני עליך ואת עלי אבל סתמא דאמר הריני עליך ולא אמר ואת עלי לא הווי שניהן אסורין אלא חד בלבד: **אלא הכי איתמר** אמר ר' יוסי ברי חנינא מודרני ממך הוא אסור וכי. דהיינו כמתניתין הריני עליך חרם וכי:

"האומר לחבירו:
"מודר אני",
[מופרשני ממך],
"מרוחקני ממך",
"שאני אוכל לך",
"שאני טועם לך" -
אסור].

אמר שמואל:

בכולן, עד שיאמר: "שאני אוכל לך", "שאני טועם לך".

מיתבי:

"מודר אני ממך", "מופרשני ממך", "מרוחקני ממך" - הרי זה אסור.
"שאני אוכל לך", "שאני טועם לך" - הרי זה אסור!"

הכי קתני:

במה דברים אמורים: באומר "שאני אוכל לך", "שאני טועם לך".

והתניא איפכא:

"שאני אוכל לך", "שאני טועם לך" - אסור,

"מודרני ממך", "מופרשני ממך", "מרוחקני ממך" - הרי זה אסור!"

תני הכי: וכבר אמר "מודרני".

אי הכי, היינו רישא!

ועוד, "אסור" "אסור" - למה ליה למתני?

אלא, אמר שמואל:

טעמא דאמר "שאני אוכל לך" "שאני טועם לך" הוא דאסור, וחבירו מותר. **הא** אבל אמר: "מודרני הימך" לחודיה - שניהן אסורין.

כי הא דאמר רבי יוסי ברי חנינא:
"מודרני הימך" - שניהן אסורין.

תנן:

"הריני עליך חרם" - המודר אסור, אבל מדיר לא" (נדרים מז):!

כגון דפריש: ואת עלי לא.

"את עלי חרם" - הנודר אסור, אבל מודר לא" (נדרים מז):!

כגון דפריש: ואנא עלך לא.

אבל סתמא מאי? שניהן אסורים.

הא מדקתני סיפא: "הריני עליך ואת עלי - שניהן אסורים", הדין הוא דשניהם אסורין, הא סתמא - הוא אסור וחברו מותר!

אלא הכי איתמר דרבי יוסי ברי חנינא:

"מודר אני לך" - שניהם אסורין,
"מודרני הימך" - הוא אסור וחברו מותר.

רש"י

והא מתניתין דקתני "הימך", ואוקימנא למתניתין לשמואל: בכולן, עד ש"אמר: "שְׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ" ו"שְׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ" הוא דְאָסוּר וְחִבְרוּ מוֹתֵר, אֲבָל בְּ"מוֹדְרְנֵי הַיִּמְךָ" - שְׁנֵיהֶם אָסוּרִין!

אֵלָּא, מְעִיקְרָא דְשְׁמוּאֵל הָכִי אֵיתְמַר:
טַעְמָא דְאָמַר: "שְׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ" ו"שְׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ" - הוּא דְאֵין הוּא אָסוּר אֵלָּא בְּאֲכִילָה,
הָא "מוֹדְרְנֵי מַמְרָךְ" - אָסוּר אֲפִילוּ בְּהִנָּאָה.

אִי הָכִי, לִימָא שְׁמוּאֵל הָכִי:
וְאִם לֹא אָמַר "שְׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ" ו"שְׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ" - אָסוּר אֲפִילוּ בְּהִנָּאָה!

אֵלָּא, הָכִי אֵיתְמַר:
טַעְמָא דְאָמַר: "שְׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ" ו"שְׁאֲנִי טוֹעֵם לְךָ" - הוּא דְאָסוּר,
אֲבָל אָמַר: "מוֹדְרְנֵי הַיִּמְךָ" - לֹא מְשַׁמַּע דְאָמַר אָסוּר.

מאי טַעְמָא?

"מוֹדְרְ אֲנִי מַמְרָךְ" - לֹא מְשַׁתְּעִינָא בְּהִדְרָךְ מְשַׁמַּע.
"מוֹפְרָשְׁנֵי מַמְרָךְ" - דְלֹא עֲבִידְנָא עִמָּךְ מִשָּׂא וּמִתֵּן מְשַׁמַּע.
"מְרוֹחֲקֵי מַמְרָךְ" - דְלֹא קְאִימְנָא בְּאַרְבַּע אַמּוֹת דִּילָךְ מְשַׁמַּע.

אלא מעיקרא דשמואל הכי איתמר: הכי מתרץ לה למתניתין ולא כדאוקימנא דתיקשי לר' יוסי: הא אמר מודרני הימך: דלא מפרש כלום ודאי מכולה מילתא מדיר ואסור אפי' בהנאה:

א"ה לימא שמואל הכי. למה ליה אפוש' למימריה כולי האי לימא הכי אמר שמואל ואם לא אמר שאני אוכל לך דלא אמר אלא מודרני הימך אסור אפילו בהנאה:

אלא הכי אתמר. אמר שמואל טעמא דאמר שאני אוכל לך דכיון דאמר בפירוש אכילה אסור אבל לא אמר בפירוש אכילה לא אסור למיכל מדידה דדילמא הא דאמר מודר אני ממך אדיבוריה קאמר דלא מישתעי בהדיה אבל לא למיכל מיניה וכן כי אמר מופרשני ממך דלא אמר שאני אוכל דדילמא ממשא ומתן קא פריש מיניה מרוחקני ממך נמי דלא ליקרב בארבע אמות דיליה משמע ולא דמדיר מאכילתו:

7. ה, ב

רַס"י

לימא סבר שמואל ידיים שאין מוכיחות כו'. דהכא הואיל ולא אמר ממש שאני אוכל לך אמרין לא מוכחא מילתא דבאכילה קאמר ולא מיתסר באכילה:

רבי יהודה אומר ודין די יהוי ליכי וכו'. דקסבר אי לא כתב ביה ממש ודין לאו מוכחא מילתא דבהאי גיטא מגרש לה ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים:

לוקמה למתני' כרבנן. לימא אע"ג דקאמר מודר אני ממך או מרוחק אני ממך לחודיה אשור באכילה ואע"ג דלא אמר שאני אוכל לך ידיים שאין מוכיחות הויין ידיים כרבנן דאמרי לא צריך למיכתב בגט אלא הרי את מותרת לכל אדם:

מתני' קשיתיה. דלא מצי לאוקמה כרבנן:

ליתני שאני אוכל או שאני טועם. למה לי למימר לך אלא להכי קתני לך דקסבר ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים ואי קתני שאני אוכל בלבד ולא קאמר לך לא הוה משמע דמודר מחבירו דבעינן ידיים מוכיחות וכי אמר נמי מודרני ולא אמר שאני אוכל לך לא משמע דבאכילה קאמר אלא דלא מישתעינא בהדך:

אמר שמואל:

בכולן, עד שייאמר: "שאני אוכל לך", "שאני טועם לך".

...

אלא, הכי איתמר:

טעמא דאמר: "שאני אוכל לך" ו"שאני טועם לך" - הוא דאסור, אבל אמר: "מודרני הימך" - לא משמע דאמר אסור].

ה, ב לימא קסבר שמואל: ידיים שאין מוכיחות לא הויין ידיים?

אין,

שמואל מוקים לה למתניתין כרבי יהודה, דאמר: ידיים שאין מוכיחות - לא הויין ידיים.

דתנן:

גופו של גט:

"הרי את מותרת לכל אדם".

רבי יהודה אומר:

"ודין דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואיגרת שבוקין" (גיטין פה.).

אמאי דחיק שמואל לאוקמה למתניתין כרבי יהודה?

לוקמה כרבנן אף על גב דאין ידיים מוכיחות?

אמר רבא:

מתניתין קשיתיה - אמאי תאני "שאני אוכל לך" "שאני טועם לך"?

ליתני "שאני אוכל" "שאני טועם"!

שמע מינה:

בעינן ידיים מוכיחות.

8. ה, ב - ו, א

רפ"י

מקיש ידות נזירות. כדאמרין לעיל דמלהזיר נפקא ידות נזירות:

מה נזירות בהפלאה. דבעינן שיפרש לנזירות דכתיב כי יפליא (במדבר ו) אף ידות נמי בעינן שיפרש לדיבורו דאי לא מפרש לא הוי כלום דידיים שאין מוכיחות לא הויין ידים:

דבעינן כריתות. שכורת בינו

לבינה דבעינן שיפסיק לדיבורו: **דאין אדם מגרש את אשת חברו.** דאי כתב הרי את מותרת לכל אום משמע דלאשתו קאמר דאשת איניש דעלמא אינו מגרש ומוכחא מילתא ושפיר מגרש:

אבל בעלמא. דאי אפשר למימר הכי בעינן ידים מוכיחות:

אבל לא קאמר עלי לא. דהרי הוא לא משמע כלום דבעינן ידים מוכיחות:

אמר לך אביי. לעולם לא בעינן ידים מוכיחות והכא היינו טעמא דאי לא אמר בלשון קרבן לא מיתסר דדלמא הרי הוא הפקר קאמר דמוכיחות הוא להפקר או לצדקה:

והא מפני שהוא יד לקרבן קאמר. דאסור קרבן ולא מצית אמרת לצדקה או להפקר הוה משמע:

אבל אמר הרי הוא. ולא אמר עלי שניהם אסורין דכיון דלא אמר עלי אלא הוא משמע דחבירו נמי אסור דה"ק הרי הוא כהקדש מה הקדש אסור אף אותו דבר נמי אסור: אע"ג דהוא מחויב חטאת ואשם לאו כלום הוא דלא אמר עלי אלמא בעינן ידים מוכיחות:

אם הוא מחויב. חטאת או אשם:

דבריו קיימין. הוא דאמר חטאתי אבל לא היה מחויב חטאת אינו כלום הואיל ולא אמר עלי שאם אמר הרי זו עלי חטאת אע"ג דלא היה מחויב א] הואיל ואמר עלי דבריו קיימין:

איתמר:

ידיים שאין מוכיחות.

אב"י אמר:

הוויין ידים.

ורבא אמר:

לא הוויין ידים.

אמר רבא:

רבי אידי אסבא לי:

אמר קרא: **"נזיר להזיר לה"** (במדבר ו, ב),

מקיש ידות נזירות לנזירות,

מה נזירות בהפלאה,

אף ידות נזירות בהפלאה.

לימא בפלוגתא דרבי יהודה ורבנן קמיפלגי?

דתנן:

"גופו של גט:

הרי את מותרת לכל אדם.

רבי יהודה אומר:

ידיו דיהווי ליכי מינאי ספר תירובין, וגט פטורין ואגרת שבוקין" (גיטין פה.).

אב"י דאמר קרבנן,

ורבא דאמר פרבי יהודה.

אמר לך אב"י:

אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה.

עד כאן לא קאמר רבי יהודה בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט, דבעינן כריתות, וליכא

אבל בעלמא - מי שמעת ליה?

ורבא אמר: אנא דאמרי אפילו לרבנן.

עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות אלא גבי גט,

דאין אדם מגרש את אשת חברו,

אבל בעלמא מי שמעת להו?

ו,א

מיתבי:

"הרי הוא עלי", "הרי זה עלי" - אסור, מפני שהוא יד לקרבן."

טעמא דאמר **"עלי"** הוא דאסור,

אבל לא אמר **"עלי"** - לא.

תויבתא דאב"י!

אמר לך אב"י:

טעמא דאמר **"עלי"** הוא דאסור,

אבל אמר **"הרי הוא"** ולא אמר **"עלי"** - הרי הוא דהפקר, "הרי הוא דצדקה" קאמר.

והא **"מפני שהוא יד לקרבן"** קתני!

אלא אימא: טעמא דאמר **"עלי"** הוא אסור, וחבירו מותר.

אבל אמר **"הרי הוא"** - שניהן אסורין.

דדלמא: הרי הוא הקדש קאמר.

מיתבי:

"הרי זו חטאת", "הרי זו אשם",

אף על פי שהוא חייב חטאת ואשם - לא אמר כלום.

"הרי זו חטאתי", "הרי זו אשמי", אם היה מחויב - דבריו קיימין."

תויבתא דאב"י!

רש"י

הא מני. הא ברייתא דאמרה לא אמר ולא כלום:
רבי יהודה היא. דאמר בעינן ידים מוכיחות ואנא דאמרי כרבנן דאמרי לא בעינן ידים מוכיחות:
והא אמר אביי אנא דאמרי אפי' לר' יהודה. דלא בעי ידים מוכיחות אלא גבי גט אבל בעלמא לא והיכי קאמר הכא ר' יהודה היא:
אלא [לימא] רבא דאמר כר' יהודה. דכיון דאביי לא מתרץ טעמא אליבא דר' יהודה לימא נמי דרבא לא מתרץ טעמא אליבא דרבנן כדמתרץ לעיל וכר"י קאמר דיחידאה היא:
לא לעולם רבא אפילו לרבנן. כדקאמרינן ע"כ לא קאמרי רבנן כו' דודאי רבנן סבירא להו בעלמא דידים שאין מוכיחות לא הוויין ידים כרבא:

אמר לך אביי:
 הא מני? רבי יהודה היא.

והא אביי הוא דאמר:
 "אנא דאמרי אפילו לרבי יהודה!"

הדר ביה.

אלא לימא רבא דאמר כרבי יהודה?

אמר לך רבא: אנא דאמרי אפילו לרבנן.
 עד כאן לא קאמרי רבנן דלא בעינן ידים מוכיחות, אלא גבי גט,
 דאין אדם מגרש את אשת חבירו,
 אבל בעלמא בעינן ידים מוכיחות.

9. ו, ב - ז, א

רפ"י

יש יד לקידושין. היכא דלא מפרש ממש מקודשת לי אלא ביד דקידושין קא מקדש לה כדקא מפרש מי הוי יד לקידושין ומקודשת או אין יד לקידושין ואינה מקודשת: **פשיטא**. כיון דאמר ואת נמי קידושין עצמן נינהו דבאותן קידושין דקידש לחברתה מקדש לה נמי וכה"ג לא הוי יד אלא קידושין גמורים נינהו: או דלמאי הא דאמר ואת לאו משום דתהוי מקודשת קאמר לה אלא הכי קאמר לה ואת חזאי כלומר ואת פלניתא חזית דקדישנא לה:

והא אמר ליה רב פפא לאביי וכו'. בפ"ק דקידושין (דף ה:): בהלכה קמייטא אמר שמואל נתן לה כסף או שוה כסף ואמר לה הרי את מקודשת הרי את מאורסת וכו' ואמר ליה רב פפא לאביי למימרא דסבר שמואל דים שאין מוכיחות הויין ידים מדאמר ליה רב פפא. הכ אליבא דשמואל דידים שאין מוכיחות כו':

מכלל דס"ל דיש יד לקידושין. היכא דמוכיחות:

חדא מגו מאי דס"ל לשמואל קאמר ליה לאביי. דהכי קאמר מי סבירא ליה לשמואל דיש יד לקידושין ואם תמצא לומר דיש להן יד מי בעינן ידים מוכיחות או לא:

אוגיא. שדה כדאמרינן במס' [ברכות] (דף ו.ו.) וקיימי עלן כי כסלא לאוגיא כלומר כתלמים לבקעה:

פאה מעלייתא היא. האי שדה אחר דאמר והא נמי:

תלמוד לומר פאת שדך. כלומר כולה שדך:

כיון דאיתקש לקרבנות מה קרבנות יש להן יד. כדאמרינן במתני':

או דלמא האי דאיתקש לבל תאחר. דקאי עליה נמי בבל תאחר כקרבן אבל ככה"ג דאית ליה יד לא איתקש:

מעמדך. כי דרוש ידרשנו ה' אלהיך מעמדך:

וב,

בעי רב פפא:

יש יד לקידושין, או לא?

היכי דמי?

אילימא דאמר לה לאשה: "הרי את מקודשת לי" ואמר לחבירתה: "ואת נמי" - פשיטא! היינו קידושין עצמן.

אלא כגון: דאמר לה לאשה: "הרי את מקודשת לי" ואמר לה לחבירתה: "ואת".

מי אמרינן: ואת נמי, אמר לה לחבירתה, ותפסי בה קידושין לחבירתה,

או דלמא: ואת חזאי, אמר לה לחבירתה, ולא תפסי בה קידושין בחבירתה?

ומי מיבעי ליה לרב פפא!?

והא מדאמר ליה רב פפא לאביי:

מי סבר שמואל ידים שאין מוכיחות הויין ידים?

מכלל, דסבירא ליה לרב פפא דיש יד לקידושין!

חדא מגו מאי דסבירא ליה לשמואל אמר ליה לאביי.

בעי רב פפא:

יש יד לפאה, או אין יד לפאה?

היכי דמי?

אילימא דאמר: "הדין אוגיא ליהוי פאה והדין נמי" - הוה פאה מעלייתא היא!

כי קא מיבעיא ליה: כגון דאמר "והדין" ולא אמר "נמי" - מאי?

מכלל דכי אמר: "שדה כולה תיהוי פאה", הוה פאה!?

אין,

והתניא:

"מנין שאם רוצה לעשות כל שדהו פאה עושה?"

תלמוד לומר: "פאת שדך" (ויקרא יט, ט).

מי אמרינן:

כיון דאיתקש לקרבנות:

מה קרבנות יש להם יד - אף פאה יש לה יד,

או דלמא:

כי איתקש ל"כל תאחר" הוא דאיתקש?

והיכא איתקש?

דתניא:

"מעמדך" (דברים כג, כב) - זה לקט שנתה ופאה".

זא,

יש יד לצדקה, או אין יד לצדקה?

היכי דמי?

אילימא דאמר: "הדין זוזא לצדקה, והדין נמי" - ההוא צדקה עצמה היא!

אלא, כגון דאמר: "הדין" ולא אמר "נמי" - מאי?

"הדין נמי צדקה" קאמר,

¹ לא תכלה פאת שדך

² כי-תדר נדר לה' א-להיך לא תאחר לשלמו כי-דרש ידרשנו ה' א-להיך מעמדך והיה בך חטא

רש"י

לנפקותא בעלמא. כלומר והדין
זו אחר ליהוי לי להוצאה
ודבורא הוא דלא אסקיה דלא
גמר דיבורו דאמר עלי
לנפקותא:

דכתיב בפיך. כאשר דברת בפיך
יצא מפי צדקה (ישעיה מוה):

או דלמא שאני צדקה. להכי
אית לה יד דלא חזיא אלא
לעניינים אבל הפקר דהא נמי
אפי' לעשירים חזי מי אמרת
דיש להן יד:

יש יד לבית הכסא. היכא דלא
אמר. בפירוש דלהוי בית הכסא
מי הוי הזמנה ואסור. להתפלל
בו:

חדא מגו חדא קא מיבעיא ליה.
מגו דקא מיבעיא ליה אי זימון
מועיל בעי נמי אי אית ליה יד
או לא: מנודה אני לך: כלומר
כמנודה שאסור להנותו כך
אהא אסור ליהנות ממך:

או דלמא: מאי "והדין"? לנפקותא בעלמא קאמר, ודבורא הוא דלא אסקיה.
מי אמרינן:

כיון דאיתקש לקרבנות, דכתיב: "בפיך"³ (דברים כג, כד) - זו צדקה.
מה קרבנות יש להן יד - אף צדקה יש לה יד.
או דלמא: ל"בל תאחר" הוא דאיתקש?

יש יד להפקר, או דלמא אין יד להפקר?

היינו צדקה!

"אם תמצא לומר" קאמר.

אם תמצא לומר: יש יד לצדקה,

דאין היקש למחצה,

הפקר מי אמרינן: היינו צדקה,

או דלמא: שאני צדקה,

דצדקה - לא חזיא אלא לעניינים,

אבל הפקר - בין לעניינים בין לעשירים?

בעי רבינא:

יש יד לבית הכסא, או לא?

היכי דמי?

אילימא דאמר: "הדין ביתא ליהוי בית הכסא, והדין נמי" - ההוא בית הכסא נמי הוה!

אלא, כגון דאמר: "והדין" ולא אמר "נמי" - מאי "הדין" דאמר?

"והדין נמי בית הכסא",

או דלמא: מאי "והדין"? לתשמישא בעלמא קאמר.

מכלל, דפשיטא ליה לרבינא דיש זימון לבית הכסא?!

והא מיבעיא ליה לרבינא:

הזמינו לבית הכסא מהו?

הזמינו לבית המרחץ מהו?

זימון מועיל, או אין זימון מועיל?

רבינא חדא מגו חדא קמיבעיא ליה,

זימון מועיל או אין זימון מועיל?

אם תמצא לומר: יש זימון - יש יד או אין יד?

תיבעי ליה.

³ מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' א-להיך נדבה אשר דברת בפיך

10. ז, א-ב

רס"י

ר' עקיבא היה. חוכך בזה להחמיר. כאדם שמתחכך אילך ואילך כך איהו לא בריר ליה שיהא ודאי אסור:

לענין מלקות. שאם עבר אינו לוקה כל כך ודאי לא היה מחמיר:

בנדינא ממך. דמשמע בפירוש אהא מנודה לך דהיינו ודאי לכולי עלמא אסור: שמתא אינו כל כך כנידוי:

קסבר במשמתנא פליגי: דהכא משמתנא קאמר וקאמר ליה רב חסדא לית דחש לה להא דר"ע דהוה אוסר במנודה אני לך דהיינו משמתנא:

נידהו בפניו. חכם שנידה את האדם בפניו אין יכול להתיר לו אלא בפניו:

"מנודה אני לך"

רבי עקיבא היה חוכך בזה להחמיר].

אמר אביי:

מוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָא לְעֵנֵן מְלָקוֹת שְׂאִינוּ לִזְקָה.

דאם פן, ניתני: רבי עקיבא מחמיר.

אמר רב פפא:

ב"נדינא מינד" - דכולי עלמא לא פליגי דאסור.

"משמתנא מינד" - לכולי עלמא שרי.

במאי פליגי?

ב"מנודה אני לך",

ז,ב

דרבי עקיבא סבר: לישנא דנידויא הוא,

ורבנן סברי: לישנא דמשמתנא הוא.

ופליגא דרב חסדא.

דההוא גברא דאמר: "משמתנא בנכסיה דבריה דרב ירמיה בר אבא".

אתא לקמיה דרב חסדא.

אמר ליה: לית דחש לה להא דרבי עקיבא.

קסבר: ב"משמתנא" פליגי.

אמר רבי אילא אמר רב:

נדהו בפניו - אין מתירין לו אלא בפניו.

נדהו שלא בפניו - מתירין לו בין בפניו בין שלא בפניו.

11. ז, ב

רַש"י

הזכרת השם. שמוציא שם שמים לבטלה:
 שנאמר כי מתו כל האנשים. ואמרינן היינו דתן ואבירם שנפלו בעניות:
 כל מקום שנתנו חכמים עיניהם. לאדם שנידו או מת או נופל בעניות ואהכי צריך לנדונו כדי שיפול בעניות דהיינו כמיתה:
 אין בין נידוי להפרה ולא כלום. דלא צריך להיות יום או יומים בנידוי דהא לאלתר שרא לה:

אָמַר רַב חֲנִין אָמַר רַב:

השומע הזכרת השם מפי חבירו - צריך לנדונו, ואם לא נידהו - הוא עצמו יהא בנידוי.

שָׁכַל מְקוֹם שֶׁהִזְכֵּרַת הַשֵּׁם מְצוּיָה - שֵׁם עֲנִיּוֹת מְצוּיָה. וְעֲנִיּוֹת כְּמִיתָה, וְשִׁנְאָמַר: "כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים"¹ (שמות ד, יט).

וְתַנְיָא:

"כָּל מְקוֹם שֶׁנִּתְּנוּ חֲכָמִים עֵינֵיהֶם - אוּ מִיתָה אוּ עוֹנִי".

אָמַר רַבִּי אֲבָא:

הוה קאימנא קמיה דרב הונא, ושמעיה להך איתתא דאפקה הזכרת השם לבטלה, שמתה, ושרא לה לאלתר באפה.

שָׁמַע מִיָּנָה תָּלַת:

שָׁמַע מִיָּנָה: הַשּׁוֹמֵעַ הַזְּכָרַת הַשֵּׁם מִפִּי חֲבִירוֹ - צָרִיךְ לְנִדּוֹתוֹ. וְשָׁמַע מִיָּנָה: נִידְהוּ בְּפָנָיו - אִין מִתִּירִין לוֹ אֱלָא בְּפָנָיו. וְשָׁמַע מִיָּנָה: אִין בֵּין נִידוּי לְהַפְרָה וְלֹא כְּלוּם.

¹ כי מתו כל האנשים המבקשים את נפשך

12. ז, ב - ח, א

רָשָׁי

היכי דימי. דמנדה לעצמו:
ועייל לביתה ושרי ליה. שלא
נידהו בפניו:
קא משמע לן דשרי ליה לאינש.
לישבע כדי לזרו עצמו לקיים
את המצוה:

והלא מושבע ועומד מהר סיני.
דכתיב ושננתם (דברים ו) דצריך
אדם לשנות בתורה לישנא
אחרתא והלא מושבע ועומד
מהר סיני דכתיב (יהושע א) לא
ימוש ספר התורה הזה וגו':

כיון דאי בעי פטר נפשיה
בקריית שמע שחרית וערבית.
דכיון דקרא ק"ש קיים לא ימוש
דא"ר שמעון בן יוחי במסכת
מנחות (דף צט:). כל הקורא
קריית שמע שחרית וערבית הרי
זה קיים מצות לא ימוש וכיון
דאי בעי פטר נפשיה מושננתם
בקריית שמע דיוצא בה ידי
חובתו מאותה שבועי דהר סיני
משום הכי כי אמר אשנה פרק
זה (אע"ג) דלא הוי מושבע בהכי
דכבר פטר נפשיה ואהכי חל
עליה שבועה:
והנהגה שם כבוד. אלהי ישראל
עומד:

אמר רב גידל אמר רב:
תלמיד חכם מנדה לעצמו,
ומיפר לעצמו.

פשיטא!

מהו דתימא: "אין חבוש מתיר עצמו מבית האסורין",
קא משמע לן.

היכי דמי?

כי הא דמר זוטרא חסידא, כי מחייב בר בי רב שמתא -
משמית נפשיה ברישא והדר משמת בר בי רב.
וכי עייל לביתה שרי לנפשיה,
והדר שרי ליה.

ואמר רב גידל אמר רב:

מנין שנשבועין לקיים את המצוה?

שנאמר: "נשבועתי ואקימה לשמור משפטי צדקך" (תהלים קיט, קו).

והלא מושבע ועומד מהר סיני הוא!

אלא הא קא משמע לן:

דשרי ליה לאיניש לזרוזי נפשיה.

ואמר רב גידל אמר רב:

האומר: "אשכים ואשנה פרק זה", "אשנה מסכתא זו" - נדר גדול נדר לאלהי ישראל.

והלא מושבע ועומד הוא,

ואין שבועה חלה על שבועה!

מאי קא משמע לן?

דאפילו זרוזי בעלמא.

היינו דרב גידל קמייתא!

הא קא משמע לן: כיון דאי בעי פטר נפשיה בקריית שמע שחרית וערבית,
משום הכי חיייל שבועה עליה.

אמר רב גידל אמר רב:

האומר לחבירו: "נשכים ונשנה פרק זה" - עליו להשכים

שנאמר: "ויאמר אלי קום צא אל הבקעה ושם אדבר אותך.

ואצא אל הבקעה והנה שם כבוד ה' עמך" (יהזקאל ג, כב).

13. ח, א-ב

כ"ז

מתנו. משנה:

תנו. גמרא:

יהיב שלמא לבי עשרה. וכד
מתיבין ליה הוו מתירין ליה
נדויו:

כך אי אפשר לחלום בלא דברים
בטלים. ושמא הא דשרו ליה
דברים בטלים הוו:

הוה ליה נדרא לדביתהו. ואיהו
לא הפיר לה בו ביום ששמע:

אי מיכנפין. תלתא מומחין
דשרו ליה שפיר דמי:

לא שרי למישרי נדרא באתרא
דרביה. משום הכי לא בעי
רבינא למישרא לה מקמיה
רביה:

ויחיד מומחה שרי שמתא. דלא
בעי עשרה כמו לנידוי:

אמר רב יוסף:

נידוהו בחלום - צריך עשרה בני אדם להתיר לו,
והוא דתנו הלכתא,
אבל מתנו ולא תנו - לא.

ואי ליכא דתנו הלכתא - אפילו מתנו ולא תנו.

ואי ליכא - ליזיל וליתב אפרשת דרקים ויהיב שלמא לבי עשרה,
עד דמקלעי ליה עשרה דגמרי הלכתא.

אמר ליה רבינא לרב אשי:

ידע מאן שמתיה - מהו דלישרי ליה?

אמר ליה:

לשמותיה שוניה שליח - למישרי ליה לא שוניה שליח.

אמר ליה רב אחא לרב אשי:

שמתיה ושרו ליה בחלמיה - מאי?

אמר ליה:

ח, ב, כשם שאי אפשר לבר בלא תבן א כד אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים.

רבינא הוה לה נדרא לדביתהו.

אתא לקמיה דרב אשי,

אמר ליה: בעל מהו שיעשה שליח לחרטת אשתו?

אמר ליה:

אי מכנפין - אין,

אי לא - לא.

שמע מינה תלת:

שמע מינה: בעל נעשה שליח לחרטת אשתו.

ושמע מינה: לא שרי למישרי נדרא באתרא דרביה.

ושמע מינה: כי מכנפין שפיר דמי.

ושמתא - אפילו באתרא דרביה.

ויחיד מומחה שרי שמתא.

15. ט, א

רס"י

מתני'

כנדרי רשעים. כגון שהיה ככר מונח לפניו ואמר כנדרי רשעים משמע דאותרו ככר יהא עליו כנדרי רשעים וכיון דאמר הכי נדר בנזיר ובקרבתו ובשבועה ואם אכלו מחייב נזירות וקרבתו ושבועה דחייב נמי קרבתו שבועה דדרכן של רשעים הוא שנודרים בנזירות ובקרבתו ונשבעין והאי כי אמר כנדרי רשעים הוי כמאן דאמר הריני נזיר אם אוכל הימנו והרי עלי כקרבתו ושבועה שאיני אוכל:

אבל אמר כנדרי כשרים לא אמר כלום. שאין דרכן של כשרים שנודרים כדמפרש וכל שכן דאין נשבעין ואהכי לא אמר כלום ולא מיתסר בהאי ככר:

אבל אמר כנדבותם של כשרים. ואכלו חייב בנזיר ובקרבתו אבל לא בשבועה דכשרים עבידי דמתנדבין בנזירות ובקרבתו בדרך נדבה אבל בשבועה אין נשבעין כלל משום הכי אינו חייב משום שבועה:

גמ'

ודלמא הכי קאמר כנדרי רשעים לא נדרנא. כיון דאיהו לא מפרש מידי דלא אמר הרי הוא עלי כנדרי רשעים אלא בסתם קאמר דלמא ה"ק כנדרי רשעים לא נדרנא ולא כלום הוא:

אמר רבא באומר. כגון שהיה ככר לפניו ואמר כנדרי רשעים הריני עלי והימנו ומשתמע דה"ק הריני בנזירות דמאן דנזיר ה"ק הריני נזיר והא דאמר עלי משמע דאמר הרי עלי קרבתו והימנו משמע דאמר שבועה שלא אוכל הימנו דהואיל דאמר בתחלה כנדרי רשעים משתמע ודאי דהכי בעי למימר דדרכן של רשעים הוא דאגב ריתחיהו נודרין בנזיר ובקרבתו ובשבועה: **ודלמא.** הא דאמר הריני בתענית משמע ולא בנזירות:

ודלמא. הא דאמר הימנו לא משמע שלא אוכל הימנו אלא שבועה שאוכל ממנו וכי אכיל מיניה לא מחייב משום שבועה: **אי הכי.** כיון דאמר בפירוש שלא אוכל מאי למימרא ודאי לא מיבעיא למיתנא דחייב משום שבועה כי אכיל מיניה: **הא לא מפיק שבועה.** דלא אמר בפירוש שבועה שלא אוכל אפי"ה אמרינן ודאי שבועה קאמר:

ט, א משנה

"כנדרי רשעים" - נדר בנזיר ובקרבתו ובשבועה.
"כנדרי כשרים" - לא אמר כלום.
"כנדבותם" - נדר בנזיר ובקרבתו.

גמרא

ודלמא הכי קאמר: כנדרי רשעים לא נדרנא?

אמר שמואל:

באומר: כנדרי רשעים הריני \ עלי \ והימנו, "הריני" - בנזירות.
"עלי" - בקרבתו.
"הימנו" - בשבועה.

"הריני - נזירות".

דלמא: הריני - בתענית קאמר?

אמר שמואל:

כשהיה נזיר עובר לפניו.

"הימנו - בשבועה".

דלמא: "הימנו" - דאכילנא קאמר?

אמר רבא:

דאמר: הימנו שלא אוכל.

אי הכי, מאי למימרא?

מהו דתימא: הא לא מפיק שבועה מפומיה, קא משמע לן הדין.

16. ט, א - י, א

ר"י

דשני ליה בין נדר לנדבה. דקתני כנדרי כשרים לא אמר כלום וכי אמר כנדבתם. של כשרין הוי נדי. ומשמע דנדר אסור אבל נדבה מותרת:

דתניא טוב אשר לא תדור טוב מזה ומזה. דהכי דריש ר' מאיר לקרא את אשר תדור שלם טוב אשר לא תדור משתדור ולא תשלם (טוב אשר לא תדור ומשתדור ולא תשלם) וטוב שאינו נדר כל עיקר מזה שנודר ואינו משלם ואפי' מזה שנודר ומשלם: ר' יהודה אומר טוב מזה ומזה נודר ומשלם. דמשמע ליה לר' יהודה דהאי טוב קאי אקרא דלקמיה הכי דריש ליה את אשר תדור שלם טוב אותו שנודר ומשלם טוב מאשר לא תדור ומשתדור ולא תשלם והיינו דלא כר' יהודה ודלא כר' מאיר דאמר טוב שאינו נודר כל עיקר דסבר בין בנדר בין בנדבה אסור ליה לאיניש למידר ואילו ר"י דאמר שנודר ומשלם טוב לא מפליג בין נדר לנדבה דאפילו בנדר שפיר דמי:

כי קאמר ר"מ בנדר. אסור בלשון נדרים דוקא קאמר: **אבל בנדבה לא אמר.** והיינו מתני' דקתני כנדבתם דכשרין נדרי בלשון נדבה: **והא קתני כנדבותם נדר כו.** דמשמע דבלשון נדר קאמר: **דלמא אתי בה לידי תקלה.** דכי אמר בלי נדר הרי עלי קרבן אתי בה לידי תקלה דעבר משום בל תאחר:

נדבה נמי. כי אמר הרי זו קרבן אתי בהו לידי תקלה לידי גיזה ועבודה א] אבל בבל תאחר לא דכל היכא דאיתא בי גזא דרחמנא איתא: **[כהלל].** מתני' דקתני נדבה מותר כגון דעביד כהלל דמקדישה בעזרה דחו לא אתי בה לידי מטילה:

נדבה דגזירות מאי איכא למימר. היכי עביד דלא ליתי לידי תקלה דקתני נדב בניזיר דמותר דכשרים מתנדבים בניזירות: **סבר לה כשמעון הצדיק.** דמנוזיר לשם שמים כאותו שבא לפני שמעון הצדיק: **לא אכלתי אשם ניזיר טמא.** דניזיר שמיטמא מביא אשם ואח"כ מונה ימי נזירות אחר ומאותו אשם לא אכל וטעמא מפרש לקמן: **בא לפני אדם אחד.** שבא להקריב קרבן נזירותו ולגלח שערו:

ופחו יצרי עלי. מתוך שראיתי במים צורתי כל כך נאה נתגבר עלי יצרי ובקש להביאני לידי מעשים רעים לטורדני מן העולם: **אמרתיו לו.** כך אמר בעצמו:

עליך הכתוב אומר איש כי יפליא כו. דהיינו לה' לשם שמים: **דאתי על חטא.** שטימא עצמו וכיון דאתי על חטא הוא א"כ לא בעי למיכל שום קרבן חטאת אלא היינו טעמא דלא אכל אשם ניזיר טמא:

כשהו תוהין. מתפחדים כמו ופחדת לילה ויומם (דברים כח) ומתרגמין ותהית כשהו כועסין נודרין שאינן נודרים לשם שמים אלא לשם כעס מנזריו עצמי:

"בנדרים נשרים" - לא אמר כלום, "בנדבותם" - נדר [בניזיר ובקרבן].

מאן תנא דשאני ליה בין נדר לנדבה? לימא לא רבי מאיר, ולא רבי יהודה?

דתניא:

"טוב אשר לא תדר [משתדור ולא תשלם]" (קהלת ה, ד). טוב מזה ומזה - שאינו נודר כל עיקר, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: טוב מזה ומזה - נודר ומשלם."

אפילו תימא רבי מאיר, טב, כי קאמר רבי מאיר - בנדר, בנדבה - לא קאמר.

והא קתני: "בנדבותם - נדר בניזיר ובקרבן!"

תני: נדב בניזיר ובקרבן.

מאי שנא נודר דלא? דלמא אתי בה, לידי תקלה. נדבה - נמי לא, דלמא אתי בה לידי תקלה!

כהלל הזקן.

דתניא:

"אמרנו על הילל הזקן שלא מעל אדם בעולתו כל ימיו. מביאה, נשהיא חוליו לעזרה, ומקדישה, וסומד עליה ושוחטה".

הניחא נדבה דקרבות, נדבה דניזירות - מאי איכא למימר?

סבר לה כשמעון הצדיק.

דתניא:

"אמר שמעון הצדיק: מימי לא אכלתי אשם ניזיר טמא אלא אחד. פעם אחת בא אדם אחד ניזיר מן הדרום, וראיתיו שהוא יפה עינים וטוב רואי וקווצותיו סדורות לו תלתלים. אמרתי לו: בני, מה ראית להשחית את שערך זה הנאה? אמר לי: רועה הייתי לאבא בעירי, הלכתי למלאות מים מן המעיין ונסתכלתי בבבואה שלי, ופחז עלי יצרי, ובקש לטורדני מן העולם. אמרתי לו: רשע! למה אתה מתגאה בעולם שאינו שלך, במי שהוא עתיד להיות רמה ותולעה! העבודה שאגלחך לשמים! מיד עמדתי ונשקתיו על ראשו, אמרתי לו: בני, כמוך ירבו נזירי נזירות בישראל. עליך הכתוב אומר: "איש ... מי יפלא לנדר נזיר להזיר לה" (במדבר ו, ב)."

מתקיף לה רבי מני:

מאי שנא אשם ניזיר טמא דלא אכל דאתי על חטא? כל אשמות נמי לא ליכול דעל חטא אתו!

אמר ליה רבי יונה:

היינו טעמא: כשהו תוהין - נזירין.

וְכַשְׁהוּ מְטַמְּאִין, וְרַבִּין עָלֵיהוֹן יְמֵי נְזִירוֹת - מִתְחַרְטִין בְּהוֹן, וְנִמְצְאוּ מְבִיאִין חוּלִין לְעֲזָרָה, אִי הָכִי, אֶפִּילוֹ נְזִיר טְהוֹר נְמִי!

נְזִיר טְהוֹר - לֹא,
דְּאִמּוּדֵי אָמִיד נְפִשְׂיָה דִּיכּוֹל לְגִדּוֹר.

וְאִיבְעִית אִימָא:
אֶפִּילוֹ תִימָא רַבִּי יְהוּדָה,
כִּי אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּנִדְבָה, בְּגִדְר - לֹא אָמַר.

וְהִקְתַּנִּי: "טוֹב מְזָה וּמְזָה נוֹדֵר וּמְקַיִים!"

תַּנִּי: "נוֹדֵב וּמְקַיִים".

מֵאִי שְׁנָא נוֹדֵר דְּלֹא, דִּילְמָא אֶתִּי בְּהַ לְיַדִּי תַקְלָה,
נְדָבָה נְמִי דִּילְמָא אֶתִּי בְּהַ לְיַדִּי תַקְלָה!

רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמִיָּה,
דְּאָמַר: אָדָם מְבִיא כְּבִשְׁתּוֹ לְעֲזָרָה וּמְקַדִּישָׁהּ, וְסוֹמֵךְ עָלֶיהָ וְשׁוֹחֲטָהּ.

תִּינַח - נְדָבָה דְקַרְבָּנוֹת,
נְדָבָה דְנְזִירוֹת - מֵאִי אִיכָא לְמִימַר?

רַבִּי יְהוּדָה לְטַעְמִיָּה,
דְּתַנִּיא:

"רַבִּי יְהוּדָה אוֹמַר:

חֲסִידִים הֵרָאשׁוּנִים הָיוּ מִתְאַוִּין לְהִבְיָא קָרְבַּן חֲטָאת,
לְפִי שְׂאִין הֶקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְבִיא תַקְלָה עַל יְדֵיהֶם, מָה הָיוּ עוֹשִׂין?
עוֹמְדִים וּמִתְנַדְּבִין נְזִירוֹת לְמַקּוֹם, כְּדִי שְׂיִתְחַיֵּב קָרְבַּן חֲטָאת לְמַקּוֹם.
רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמַר:

לֹא נָדְרוּ בְנְזִיר,

אֶלֹא: הַרְצָה לְהִבְיָא עוֹלָה מִתְנַדֵּב וּמְבִיא,

שְׁלָמִים מִתְנַדֵּב וּמְבִיא,

תּוֹדָה וְאַרְבָּעָה מִיְנֵי לְחֻמָּה מִתְנַדֵּב וּמְבִיא.

אֲבָל בְּנְזִירוֹת - לֹא הִתְנַדְּבוּ, כְּדִי שְׁלֹא יִקְרָאוּ חוּטְאִין.

שְׁנַאמַר: "וּכְפַר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנֶּפֶשׁ" (במדבר ו, יא).

רַבִּי

וּכְשֶׁהוּ מְטַמְּאִין. דַּתָּא טוֹמְאָה
וּסְתַרִּי לְהַנְהוּ יוֹמֵי דְנְזִירוֹת וּבְעוּ
לְמִימְנֵי יוֹמֵי נְזִירוֹת אַחַר וּרִיבָה
עֲלֵיהוֹן יְמֵי טוֹמְאָה דְשִׂמְא
מִיטְמָא פַּעַם אַחֲרַת וּבְעֵי
לְמִיסְתַּר כָּל הַנִּי יוֹמֵי דְנְזִירוֹת
וּמִתְחַרְטִין בְּעֶצְמָן שְׁנֵדְרוּ וּכְיִין
דְּמִתְחַרְטִין לֹא הוּי נְזִירוֹת
לְשִׁישׁ וּנְמַצְאוּ מְבִיאִין חוּלִין
לְעֲזָרָה וּמְשׁוּיָה לֹא אַכֵּל אֵלֹא
מִזָּה דוֹדָאֵי לְשִׁישׁ הוּא דְעַבְד:
אִיָּה אֶפִּילוֹ נְזִיר טְהוֹר. דְּדִלְמָא
מִתְחַרְט עַל נְזִירוֹתוֹ וּנְמַצְא
מְבִיא חוּלִין לְעֲזָרָה:

בְּנְזִיר טְהוֹר. לִיכָא לְמִיחֶשׁ
דְּמִתְחַרְט דְּכִיּוֹן דְּלֹא נְטִמָא וְלֹא
רְבוּ עֲלֵיו יְמֵי טוֹמְאָה וְדָאֵי לֹא
מִתְחַרְט וְאִי אִמְרַת אֶפִּיָּה הוּא
מִתְחַרְט דָּאִינוּ יִכּוֹל לְעַמּוּד
בְּנְזִירוֹתוֹ לְהֵא לִיכָא לְמִיחֶשׁ דָּאֵי
לֹא דְאִמּוּד בְּנִפְשִׂיָּה קוּדָם שְׁנֵדְר
דִּיכּוֹל לְעַמּוּד בּוּ לֹא הוּוּ נֵדֵר
וְלֹא מִיִּתְחַרְט כָּל הִיכָא דְלֹא
נְטִמָא:

אֶפִּילוֹ תִימָא רַבִּי יְהוּדָה הִיא.
מִתְנִי דְשֵׁנִי בִין נֵדֵר לְנִדְבָה דְלִרִי
יְהוּדָה נְמִי שְׂאֵנִי לִיה וְכִי קָאִמַר
ר' יְהוּדָה טוֹב נוֹדֵר וּמְשַׁלֵּם הֵיִינוּ
דְאִמַר בְּלִשׁוֹן נְדָבָה אֲבָל בְּגִדְר
לֹא אָמַר:

מִיָּשׁ נֵדֵר דְלֹא כּוֹ דַּתָּאֵי בַּה
לְיַדִּי תַקְלָה. כְּדִלְעִיל:

לְפִי שְׂאִין הֶקְבִּיָּה מְבִיא תַקְלָה
עַל יְדֵיהֶן. (שְׂאִין בְּאִין) כְּלוּמַר
שֶׁהֵם מִתִּירָאִים שְׁלֹא יַעֲשׂוּ שׁוֹם
חֲטָא וְרוֹצִין לְהִבְיָא קָרְבַּן
לְהַתְכַּפֵּר עֲלֵיהֶם לְפִי שְׂאִין
הֶקְבִּיָּה מְבִיא תַקְלָה עַל יְדֵיהֶם
מָה הָיוּ עוֹשִׂין כְּדִי שְׂיִתְחַיֵּבוּ
קָרְבַּן שְׂאִין מְבִיאִין קָרְבַּן חֲטָאת
אֵלֹא עַל חֲטָא מִמֶּשׁ עֲנִין אַחַר
לְפִי שְׂאִין הֶקְבִּיָּה מְבִיא תַקְלָה
עַל יְדֵיהֶם שְׂאִין בְּאִין לְיַדִּי שׁוֹם
תַקְלָה וְשׁוֹם חֲטָא שְׂיִתְחַיֵּבוּ
קָרְבַּן חֲטָאת:

אֵלֹא הַרְצָה לְהִתְנַדֵּב מִתְנַדֵּב
וּמְבִיא שְׁלָמִים וְכוּ'. אֲבָל חֲטָאת
לֹא אֵתִי בְנִדְבָה וּבְנְזִירוֹת נְמִי לֹא
הָיוּ מִתְנַדְּבִין שְׁלֹא יִקְרָאוּ
חוּטְאִים וּמִתְנִי דְקִתְנִי נֵדֵר
בְּנְזִיר דְּמִשְׁמַע דְּכִשְׂרִים נוֹדְרִין
בְּנְזִירוֹת לֹא ר' שְׁמַעוֹן הִיא:

רש"י

כולן שיטה אחת. דבשיטה אחת משוו דעתייהו:
דנזיר חוטא הוי. משום דנדר:
והדין קרא בנזיר טמא כתיב.
 על שם שטימא. את עצמו במת קאמר קרא אשר חטא על הנפש:
משום דשנה בחטא הוא. דעל שם ששנה עצמו בחטא שנור עצמו ועוד שטימא נזירותו להכי כתיב ביה אשר חטא על הנפש והוא הדין נמי לשאר נזירין דאיקרו חוטאים וגלי רחמנא בהאי והוא הדין לכולהו ואהכי גילה בהאי משום דזה שונה בחטא שני פעמים ותולין הקלקלה במקולקל:

17. י, א

אמר אביי:

שמעון הצדיק ורבי שמעון ורבי אלעזר הקפ"ר כולן שיטה אחת הו, דנזיר חוטא הוי.

שמעון הצדיק ורבי שמעון - הא דאמרן.

ורבי אלעזר הקפ"ר ברבי - דתניא:

"רבי אלעזר הקפ"ר ברבי אומר:

"זכר עליי מאשר חטא על הנפש" (במדבר ו, יא).

וכי באיזו נפש חטא זה?

אלא: שציער עצמו מן היין.

והלא דברים קל וחומר:

ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא,

המציער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה.

מבאן: כל היושב בתענית נקרא חוטא."

והדין קרא בנזיר טמא כתיב!

משום דשנה בחטא הוא.

18. א-ב

רס"י

מתני'

האומר קונם. שאמר קונם ככר זה עלי:
חרק. האומר ככר זה עליך חרק או שאמר נזיק נזיח פזיח הריני נזיק אם אוכל ככר זה או שאמר נזיח הוי כאילו נדר בניזיר:
שבותה. שלא אוכל ככר זה או שקוקה הרי אלו כינויים לשבועה והוי כאילו נשבע ממש:
נדיר במוהי. כמו מומתא לשון שבועה:

גמ'

איתמר כינויין. דקתני במתני':
רבי יוחנן אמר. לשון אומות הן. דהכי משתבעי אומות וכי נדרי אז משתבעי משתעו בהני לשונות וישאל נמי כי אמר בהאי לישנא מיתסר דהתורה אמרה כי יזור בכל לשון דנדר: לשון שבדו להן חכמים הני לשונות מצאו להם חכמים שיהו נודרין בהן:

תקינו חכמים כינויין דלא לימא קרבן. בשם כדאמרינן בעלמא (עירובין ד' כא:): קודם שבא שלמה היתה תורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים עד שבא שלמה ותיקן לה אזנים דכתיב איזן וחקיקר תיקן משלים הרבה שגור על השניות כי היכי דלא לפגעו באיסורא דאורייתא הכי נמי תקינו רבנן כינויין לנדריים דהנודר בהני כינויין כאילו נודר בקרבן עצמו וכן בכינוי דחרם וכגון נמי ושמרתם את משמרת (ויקרא יח) עשו משמרת למשמרת כי היכי דלא ליתני למינדר בנדר דאורייתא דאתי למימר נמי קרבן להי והיינו דתנן (אבות פ"ג מ"ג) נדרים סיג לפרישות שתיקנו אלו כינויין כדי להפריש האדם מן העבירה:

מנין שלא יאמר אדם לה' עולה וכו'. דילמא אמר לה' ולא גמר לדיבור זה דלא אמר קרבן וקא מפיק שם שמים לבטלה אלא לכתחילה בעי למימר עולה והדר לה':

כינוי כינויין אסורין. שאם נדר בכינוי כינויין דקסבר כינויין דתנן במתניתין לשון אומות הם ומשום הכי אם כינה בלשון אחר מהני לשון. אומות חשיב נמי נדר ואסור:

ולמאן דאמר מותר קסבר לשון שבדו להם חכמים. ומשום הכי מותרים הני הוא דבדו להן חכמים אסורים אבל אם כינה בלשון אחר דלא בדו הן חכמים מותרין:

בהני גמי משתעי אומות. והני נמי הו ככינויין עצמן דמתניתין ואסירי: **ובית הלל סברי לא משתעי אומות הכי**. ולא לשון אומות נינהו ומותרין:

משנה

האומר: "קונם", "קונח", "קונס" - הרי אלו כינויין לקרבן.
"חרק", "חרר", "חרף" - הרי אלו כינויין לחרם.
"נזיק", "נזיח", "פזיח" - הרי אלו כינויין לנזירות.
"שבותה", "שקוקה", נודר ב'מוהי" - הרי אלו כינויין לשבועה.

גמרא

איתמר:

כינויין,

רבי יוחנן אמר:

לשון אומות הן.

רבי שמעון בן לקיש אמר:

לשון שבדו להם חכמים להיות נודר בו.

וכן הוא אומר: **"בחדש אשר בדה מלבו"** (מלכים א יב, לג).

וטעמא מאי תקינו רבנן כינויין?

דלא לימא: קרבן.

ולימא: קרבן!

דילמא אמר: קרבן לה'.

ולימא: קרבן לה'!

דילמא אמר: לה', ולא אמר קרבן,

וקא מפיק שם שמים לבטלה.

ותניא:

"דבי שמעון אומר:

מנין שלא יאמר אדם:

"לה' עולה?" "לה' מנחה?" "לה' תודה?" "לה' שלמים?"

תלמוד לומר: "קרבן לה'" (ויקרא א, ב).

וקל וחומר: ומה זה שלא נתפסו אלא להזכיר שם שמים על הקרבן.

אמרה תורה: "קרבן לה'".

לבטלה - על אחת במה ובמה".

לימא כתנאי:

"בית שמאי אומרים:

כינוי כינויין אסורין.

ובית הלל אומרים:

כינוי כינויין מותרין".

מאי לאו: מאן דאמר: כינוי כינויין - אסורין,

קסבר: כינויין לשון אומות הן.

ולמאן דאמר: מותרים,

קסבר: לשון שבדו להן חכמים.

לא! דכולי עלמא כינויין לשון אומות הן,

ובית שמאי סברי: בהני נמי משתעי אומות,

ובית הלל סברי: בהני לא משתעי אומות.

ואיבעית אימא:

בית שמאי סברי: גזרינן כינויין משום כינויין.

ובית הלל סברי: לא גזרינן כינויין משום כינויין.

19. י, ב

רס"י

גזרינן בנויי כינויין. דאסירי
 אטו כינויין עצמן דמתני' דלשון
 אומות:
מקנמנא מקנחנא מקנסנא.
 דקונס קונח קונס היינו כינויין
 עצמן אבל בהאי לשון מקנמנא
 מקנחנא מקנסנא היינו כינויי
 כינויין:
תני מפשאה. שם חכס:
תרוקיא תרכייא. כמו חרק
 חרך:
מיפחזנא מאי מיתחזנא מאי .
 דמתחלף במנזחנא מי הוי כנויי
 כינויין אליבא דמאן דאסר:
או דילמא קינמן קאמר. ולא
 כלום הוא. שבואל בן גרשום
 משמע. דכתיב שבואל בן גרשום
 נגיד על האוצרות (דה"א לו)
 ולא משמע לשון שבועה:

היכי דמי כינויי דנדרים?

תני רב יוסף:

"מקנמנא, מקנחנא, מקנסנא".

היכי דמי כינויי דחרים?

תני מפשאה:

"חרקים, חרכים, חרפים".

כינויי דנזירות?

תני רב יוסף:

"מחזקנא, מנזחנא, מפיקנא".

איבעיא להו:

"מיפחזנא" - מאי?

"מיתחזנא" - מאי?

"מיתעזנא" - מאי?

אמר ליה רבינא לרב אשי:

"קינמא" - מאי?

"קונס" קאמר,

או דילמא: **"קנמן בשם"**¹ (שמות ל, כג) קאמר?

אמר ליה רב אחא בריה דרב חייא לרב אשי:

"קינה" - מאי?

קינה של תרנגולין קאמר,

או דילמא: לשון ד"קונס"?

תיבעי.

כינויי כינויין דשבועה, היכי דמי?

שבואל, שבותיאל, שקוקאל.

"שבואל"!?!

שבואל בן גרשום משמע!

אלא: שבובאל, שבותיאל, שקוקאל" מהו?

אמר שמואל:

אמר "אשיבתא" - לא אמר כלום,

"אשקיקא" - לא אמר כלום,

"קרינשא" - לא אמר כלום.

¹ ואתה קח-לך בשמים ראש מר-דרור חמש מאות וקנמן-בשם מחציתו חמשים ומאתים וקנה-בשם חמשים ומאתים .

רַס"י

נִדְר בְּמוֹהֵי. כְּמוֹ מוֹמְתָא :

.20 י, ב

"נִדְר בְּמוֹהֵי - הָרִי אֵלֹו פִּינְוּיִן".

תְּנִיא:

"רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר:

הָאוֹמֵר "בְּמוֹהֵי" - לֹא אָמַר כְּלוּם,

"בְּמוֹמְתָא דְאָמַר מוֹהֵי" - הָרִי אֵלֹו פִּינְוּיִן לְשִׁבּוּעָה".

21. י, ב - יא, א

רפ"י

מתני'

האומר. לחבירו לא חולין שאוכל לך ליהוי מה שאוכל לך אלא קרבן ליהוי אסור: או שאמר לא כשר שאוכל לך לא טהור שאוכל לך או שאמר טמא שאוכל לך או נותר או פיגול בכל הני לשונות הוי נדר ואסור:
כאימרא. שאמר הרי עלי כאימרא דמשמע כבש תמידין:
כדירים. כדיר בהמות של קרבן ואית דאמרי כדיר העצים:
כעצים. משמע כעצי המערכה:
כאשים. כאשו של מזבח:
או גדר באחד מבבל משמשי מזבח. בכל המזבח כמזרק או כמחתה אשור באותו חפץ שנדר בו:

גמ'

לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן. כגון במתניתין דמכלל דאמר לא לחולין שמעי מינה הא קרבן הוי ואהכי אסור ור' מאיר סבר דלא הוי אסור אא"כ אמר בפירושו לא חולין ליהוי אלא קרבן דלא משמע ליה מכלל לא חולין אתה שומע קרבן: **דתנן**. במסכת קידושין בפרק האומר ר' מאיר אומר כל תנאי שאינו כתנאי ו. בני גד ובני ראובן אינו תנאי דכתיב ויאמר אליהם משה אם יעברו בני גד ובני ראובן אתכם וגוי ואם לא יעברו וגוי לא נכתוב אם יעברו דלא צריך למיכתב אלא אם לא יעברו דמשמע אם לא יעברו ונאחזו בתוככם הא אם יעברו ונתתם להם וגוי אלא להכי איצטרך למיכתב לתרוייהו דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן ומתניתין קתני אסור דמכלל לא לחולין שמעינן קרבן:
אלא. מתניתין רבי יהודה היא דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דלית ליה תנאי כפול:

אימא סיפא רבי יהודה אומר אף האומר ירושלים לא אמר כלום. דפליג אתנא דלעיל מיניה דהיינו ר' מאיר דסתם משנה היא ומדסיפא ר' יהודה רישא לאו רבי יהודה דא"כ הוי רישא וסיפא רבי יהודה ומציעתא רבי מאיר:

שר' יהודה אומר האומר ים ירושלים כו'. דבעינן שיאמר כירושלים כלומר נזירים בירושלים:

עד שידור בדבר הקרב בירושלים. כגון קרבנות ומנחות שקריבין לגבי מזבח:

האומר כירושלים לא אמר כלום. דלא מיקדשא ירושלים:

ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה. דתנא דמתניתין סבר האומר ירושלים לא אמר כלום הא כירושלים אסור דירושלים מיקדשא ותנא דברייתא סבר האומר כירושלים לא אמר כלום דקסבר ר' יהודה לא נתקדשה ירושלים אא"כ יאמר כדבר הקרב בירושלים.

משנה

האומר:

"לחולין שאוכל לך"

"לא כשר"

ו"לא דבי"

"טהור"

ו"טמא"

"נותר"

ו"פיגול" -

אסור.

כאימרא,

כדירים,

כעצים,

כאשים,

כמזבח,

כהיכל,

כירושלים.

נדר באחד מבבל משמשי המזבח, אף על פי שלא הזכיר קרבן -

הרי זה נדר בקרבן.

רבי יהודה אומר:

האומר "ירושלים" - לא אמר כלום.

יא, א גמרא

סבריה: מאי "לחולין"? לא לחולין ליהוי, אלא קרבן.

מני מתניתין?

אי רבי מאיר - לית ליה: "מכלל לאו אתה שומע הן".

דתנן:

"רבי מאיר אומר:

כל תנאי שאינו כתנאי בני גד ובני ראובן - אינו תנאי" (קידושין סא.).

אלא רבי יהודה היא.

אימא סיפא:

"רבי יהודה אומר:

האומר "ירושלים" - לא אמר כלום".

מדסיפא רבי יהודה, רישא לאו רבי יהודה היא!

כולה רבי יהודה היא,

והכי קתני שרבי יהודה אומר: האומר "ירושלים" לא אמר כלום,

וכי אמר "כירושלים", לרבי יהודה מי מתסר?!

והתניא:

"רבי יהודה אומר:

האומר "כירושלים" - לא אמר כלום,

עד שידור בדבר הקרב בירושלים!"

כולה רבי יהודה היא,

ותרי תנאי אליבא דרבי יהודה.

[הַאֹמֵר: לְחוּלִין שְׂאוּכַל לָךְ" ... - אָסוּר].

יא, ב תנ"א:

"חולין", "החולין", "פחולין", בין "שאוכל לך" ובין "שלא אוכל לך" - מותר.
 "לחולין שאוכל לך" - אסור.
 "לחולין לא אוכל לך" - מותר."

ר'ישא מני? רבי מאיר היא, דלית ליה: "מכלל לאו אתה שומע הין".
 אימא סיפא: "לחולין לא אוכל לך" - מותר."

והתנן:

"לקרבן לא אוכל לך" - רבי מאיר אסור (נדרים ג.).

וקשיא לן: הא לית ליה: "מכלל לאו אתה שומע הין"!

ואמר רבי אבא:

נעשה כאומר: לקרבן יהא, לפיכך לא אוכל לך.

הכא נמי, הכי קאמר ליה: לא חולין ליהו, לפיכך לא אוכל לך!

האי תנא סבר לה כרבי מאיר בחדא ופליג עליה בחדא,

סבר לה כותיה בחדא: דלית ליה: "מכלל לאו אתה שומע הין",
 ופליג עליה בחדא: בקרבן.

רב אשי אומר:

הא דאמר: "לחולין",

והא דאמר: "לא לחולין", דמשמע: לא ליהו חולין אלא בקרבן.

בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך. בין שאמר חולין שאוכל לך או החולין שאוכל לך דהיינו ודאי מותר ובין שאמר חולין שלא אוכל לך או החולין שלא אוכל לך דמשמע חולין מה שלא אוכל לך אבל מה שאוכל לך לא הוי חולין אלא קרבן אפי' הכי מותר דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דהא ברייתא ר"מ היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דכשאמר חולין שלא אוכל לך לא כפליה לתנאיה ולא אמר כלום אבל כי אמר לא חולין שאוכל לך אסור דהכא לא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דאע"ג דאמרינן לעיל לא חולין שאוכל לך ודייקינן לא חולין ליהו אלא קרבן ודייקינן לרבי מאיר לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והכא נמי אי דאמר חולין דלא אוכל לך אילו דקדקנו האי חולין שלא אוכל לך הא שאוכל לך לא הוי חולין אלא קרבן הוה משמע מכלל לאו אתה שומע הן אבל האי לאו לא משמע מכלל לאו אתה שומע הן דהא בפירוש אמר האי תנא הכא דהאי הוי מכלל לאו אתה שומע הן ואיכא דאמרי חולין שלא אוכל לך האי חולין שלא אוכל לך אלא קרבן משמע דהאי תנא משמע ליה מכלל לאו אתה שומע הן אבל האי לא משמע ליה מכלל לאו אתה שומע הן דהא בפירוש אמר לא לחולין שאוכל לך שאינו רוצה ליהנות ממנו:

לא לחולין לא אוכל מותר.

מפרש לקמן: וקשיא האי קרבן לא אוכל לו אמאי. אסור הא לית ליה מכלל לאו כו'. דהאי מכלל לאו אתה שומע הן כלומר לא קרבן הוא מה שלא אוכל לך אבל מה שאוכל לך הוי קרבן:

ואמר ר' אבא נעשה כאומר כו'. דבפירוש מפרש שאינו רוצה ליהנות ממנו ולא מכלל לאו אתה שומע הן הוא:

הכא נמי. גבי לא לחולין לא אוכל לך אמאי מותר ליתרציה נמי ר' אבא דה"ק לא לחולין ליהו לפיכך לא אוכל לך כלומר מה שאתה רוצה להאכילני משלך לא לחולין הוי אלא לקרבן לפיכך לא אוכל לך:

האי תנא. דברייתא דאמר לחולין לא אוכל לך מותר:

סבר לה כותיה בחדא וכו' ופליג עליה בחדא. בקרבן וכי היכי דאמר לא לחולין לא אוכל לך מותר הכי נמי היכא דאמר לקרבן לא אוכל לך דלית ליה האי תירוץ דרבי אבא:

הא דאמר לחולין. דאמר לחולין לא אוכל לך הוי מותר אע"ג דמשמע מה שאוכל הוי קרבן דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כדפרישית לעיל ולענין האי תירוץ דמתרצין לעיל לא לחולין ליהו וכו' הני מילי היכא דאמר לא לחולין אבל לחולין לא משמע לא לחולין:

23. יא, ב - יג, א

רש"י

הרי עלי כבשר זבחי שלמים וכו'. אי דקאמר בהאי לישנא בהיתירא קא מתפיס. ופשיטא דמותר דשלמים לאחר זריקת דמים מותרין אפילו לבעלים:

כגון דמחית בשר חולין ובשר זבח שלמים. לאחר זריקת דמים:

מי אמרין בעיקרו קאי מתפיס. בעיקר זבחי שלמים כמו שהייה לפני זריקת דמים שאסור:

או. כדהשתא כמו שהיא עכשיו שהיא מותרת:

תא שמע. דתנן נותר ופיגול ומשמע נמי כגון דמחית בשר דהיתירא ונותר ופיגול ואמר זה כזה:

והא נותר לאחר זריקת דמים הוא. דאיתסר דנותר הוי שניתותר חוץ לזמנו שלא נאכל ופיגול שיצא חוץ למחיצתו ואמר זה כזה וקאמר דהוי אסור והא נמי דלאחר זריקת דמים והוה ליה שעת הכושר קודם לכן וקתני דאסור אלמא כדהשתא קא מתפיס ואיכא דאמרי האי פיגול לאו דוקא הוא דלא הוי פיגול אלא היכא שנשחט על מנת לאוכלו חוץ לזמנו דלא הוה ליה שעת הכושר מעולם ולא קא פריך אלא מנותר דהוה ליה שעת הכושר ופיגול אגררא נסבה ולא דוקא:

אמר ליה רב הונא לרבא בנותר של עולה. מיירי דלא הוה ליה שעת הכושר מעולם דעולה כולה כליל היא אבל אי הוה ליה שעת הכושר אמרין מעיקרא קא מתפיס:

אם כן ניתני בבשר עולה. ממש דלית ליה שעת הכושר:

דחא בקרבן קא מתפיס. והויא נדר גמור: אלא נותר ופיגול איצטריכא ליה. דאימא באיסור נותר כו' קמתפיס: ולא מיתסר. דלא הוי נדר כדבעינן למימר לקמן שיהא מתפיס בדבר הנדור ולא בדבר האסור:

קמשמע לן. האי דקאמר נותר ופיגול לאו איסור נותר ופיגול קאמר איסור כמותו אלא בנותר ממש ופיגול ממש דהוי דבר הנדור: איזהו איסור האמור בתורה. דכתיב לכל שבעת אסור (במדבר ט) דמשמע שיהא נודר בדבר שנאסר בכך: ואמר שמואל והוא שנדור ובא. במסכת שבועות:

מאותו היום. כגון דבאותו יום שמת אביו קיבל עליו בנדר שלא יתא אוכל בשר וכגון דהוה אותו היום חד באייר דאיכא חד בשבת דהיתירא טובא בנתיים ולסוף שנה באייר בחד בשבת נמי אמר הריני שלא אוכל בשר בחד בשבת כמו אותו חד דאשתקד שמת בו אביו ואמרי' דאסור דאע"ג דאיכא חד בשבת דהיתירא בנתיים דכל הני חד בשבת בנתיים אכל ועכשיו כשאמר הריני שלא אוכל בשר בחד בשבת כמו אותו חד בשבת שמת בו אביו דלא אכל והרי איכא כמה בחד בשבת דאכל אפ"ה אמרי' בעיקרו קא מתפיס באותו חד בשבת דלא אכל ואסור: ענין אחר כגון דנדר בחד בשבת דר"ח אייר שמת בו אביו ולסוף שש שנים או חמש שנים קאי בחד בשבת דר"ח אייר ואע"ג דאיכא טובא ראשי חדשים דאייר בנתיים דהיתירא וקתני דאסור:

הכי איתמר דשמואל והוא שנדור ובא מאותו היום ואילך. דכל חד בשבת מאותו היום ואילך היה נדור שלא יאכל בשר ועכשיו אומר הריני כאותו היום שמת בו אביו אהכי אסור דלא הוי שום היתירא בנתיים אח"כ באותו יום וליכא למיחש דבהיתירא קא מתפיס: ת"ש כחלת אהרן וכתרומתו. תרומה גדולה או תרומת מעשר דהיינו דבר האסור ומדקאמר כתרומתו מכלל דאיכא תרומה דאי מתפיס בה הוי אסור דהיינו תרומת לחמי תודה דדבר הנדור הוא תודה ולחמה:

והא תרומת לחמי תודה לאחר זריקת דמים הוא. ואלבא דרי אליעזר ברי' שמעון נקיט ליה דאמר לא קדש הלחם עד שישחוט ויזרוק דמה לשמה ובתורת כהנים קאמר לה גבי לחמי תודה וקודם זריקה אי אכל מהני לחמי תודה לא עבד איסור גמור ואפ"ה הכי הוי אסור אלמא כדהשתא מיתפיס: לעולם אימא לך בתר מעיקרא אזלינן היכא דאיכא היתירא ואיסורא ולא תימא דאמרי' בתרומת לחמי תודה אלא אימא הא בתרומת הלשכה אסור דהיא אסורה בין מעיקרא בין בסוף והוי נמי דבר הנדור דכתיב אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי (שמות כה):

"טָהוֹר", "טָמֵא", "נוֹתֵר", "פִּיגוּל" - אָסוּר."

בְּעֵי רַמְי בַּר חֲמָא:

"הָרִי עָלַי כְּבִישׁוֹר זִבְחֵי שְׁלָמִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמַי", מֵהוּ?

אִי דְקָאָמַר בְּהַדִּין לִישְׁנָא - בְּהִיתְרָא קָא מִתְפִּיס!

אָלָא: כְּגוֹן דְּמַחֲתִית בְּשׁוֹר זִבְחֵי שְׁלָמִים וּמַחֲתִית דְּהִיתְרָא גְבִיָּה,

וְאָמַר: "זֶה כְּזֶה", מֵאִי?

בְּעֵיקְרוֹ קָא מִתְפִּיס,

אוּ: בְּהִיתְרָא קָא מִתְפִּיס?

אָמַר רַבָּא:

תָּא שְׁמַע:

"נוֹתֵר פִּיגוּל".

יבא, וְהָא נוֹתֵר וּפִיגוּל לְאַחַר זְרִיקַת דָּמַי הוּא.

אָמַר לִיה רַב הוּנָא בְּרִיה דְּרַב נָתָן:

בְּנוֹתֵר שְׁל עוֹלָה.

אָמַר לִיה:

אִם כֵּן, לִיתְנִי בְּבִישׁוֹר עוֹלָה!

לֹא מִיְבַעֲיָא קָאָמַר,

לֹא מִיְבַעֲיָא בְּשׁוֹר עוֹלָה דְאָסוּר, דְּהָא בְּקָרְבָּן קָא מִתְפִּיס, נוֹתֵר וּפִיגוּל דְּעוֹלָה אִיצְטְרִיכָא.

סִלְקָא דְּעֵתָךְ אֲמִינָא: כְּאִיסוּר נוֹתֵר, כְּאִיסוּר פִּיגוּל, וְהוּוֹ לִיה כְּמִתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר,

וְלֹא מִיתְסַר,

קָא מְשַׁמַּע לָן.

מִיתִיבִי:

"אִיזְהוּ אִיסוּר הָאָמוּר בַּתוֹרָה?

אָמַר: "הָרִינִי שְׁלֹא אוֹכֵל בְּשׁוֹר וְשְׁלֹא אֲשַׁתֶּה יַיִן: כִּיּוֹם שָׁמַת בּוֹ אָבִיו",

"כִּיּוֹם שָׁמַת בּוֹ רַבּוֹ",

"כִּיּוֹם שָׁנְהַרְג בּוֹ גְּדֻלָּה בֶּן אַחִיקֶם",

"כִּיּוֹם שְׁרָאִיתִי יְרוּשָׁלַיִם בַּחוּדְבָנָה"

וְאָמַר שְׁמוּאֵל: וְהוּא שְׁנֵדוֹר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם.

הִיכִי דְמִי?

לֹא כְּגוֹן דְּקָאִי בַּחַד בְּשַׁבָּא דְּמִית בִּיה אָבוּהּ, נֶאֱפַי עַל גַּב דְּאִיכָא טוֹבָא חַד בְּשַׁבָּא דְּהִיתְרָא,

וְקִתְנִי: אָסוּר.

שְׁמַע מִינָהּ: בְּעֵיקְרָא הוּא מִתְפִּיס.

דְּשְׁמוּאֵל, הִכִּי אִיתְמַר,

אָמַר שְׁמוּאֵל:

וְהוּא שְׁנֵדוֹר וּבָא מְאוֹתוֹ הַיּוֹם וְאִילָךְ.

אָמַר רַבִּינָא:

תָּא שְׁמַע:

"בַּחֲלַת אַהֲרֹן וּכְתֻרֹמָתוֹ - מוֹתֵר".

הָא: "כְּתֻרֹמַת לַחֲמֵי תוֹדָה" - אָסוּר.

יבב, וְהָא תְּרוּמַת לַחֲמֵי תוֹדָה לְאַחַר זְרִיקַת דָּמַי הִיא!

אִימָא: כְּתֻרֹמַת הַלְשָׁכָה - אָסוּר.

רָשׁ"י

אבל תרומת לחמי תודה מאי מותר. משום דלתרומת לחמי תודה הוי היתר קודם זריקת דם תודה ואזלינן בתר מעיקרא: אי הכי ליתני כחלת אהרן או כתרומת לחמי תודה מותר ואע"ג דהוי דבר הנדור ואנא ידענא דכ"ש כתרומתו דמותר דהוי מתפיס בדבר האסור: לעולם כתרומת לחמי תודה מותר והאי דקתני כתרומתו הא קמ"ל דתרומת לחמי תודה תרומתו היא כתרומה חשובה דהויא נמי דבר האסור ואין אדם יכול להתפיס בה דבר בנדר אע"ג דבאה על ידי נדר:

ואיבעית אימא. כדקאמרת הא כתרומת לחמי תודה אסור ואפילו הבי אימא דדייקינן נמי מהכא דאזלינן בתר מעיקרא ואסורה התרומה קודם זריקה כגון דאפרשה בלישה וכי הא דאמר רב טובי בר קיסנא וכו': ואית דמפרשי והא תרומת לחמי תודה לאחר זריקת דם היה כהן מפרשה והיתה מותרת לכהן וקודם זריקת דם היתה אסורה דמאחר שנתקדשו לחמי תודה בשחיטה נאסרו לכל העולם ונעשה טבל עד שהופרשה התרומה לאחר זריקה שהותרה לכהן אלמא אע"ג דקודם זריקה היתה אסורה כבשר זבחי שלמים דאסור קודם זריקה ולאחר זריקה הותרה כבשר זבחי שלמים אסור בככר אלמא דאזלינן בתר מעיקרא שהיה אסור לכל העולם: לעולם מהא לא תיפשוט ואימא הא כתרומת הלשכה אסור דתרומת הלשכה לא היה לה היתר בין בתחילת הקדש בין בסוף הקדש:

הא כתרומת לחמי תודה מאי מותר. משום דאמרינן בסוף מתפיס ומאחר דתרומת הכהן היא חשובה כתרומה בעלמא כדבר האסור ולא כדבר הנדור ולהכי מותר המתפיס אי הכי ליתני כתרומת לחמי תודה מותר כל שכן כתרומת אהרן דאנא ידענא דמותר דהיא לא באה ע"י נדר כלל:

[תרומתו היא]. להכי קתני כתרומתו במתניתין לאשמועינן דתרומת לחמי תודה לאחר זריקת דם שהיא מופרשת ויש עליה שם תרומת אהרן חשובה דהא מתפיס ככר בתרומת לחמי תודה לאחר זריקת דם שהוא דבר האסור ויש עליה שם תרומה כתרומת אהרן חשובה ולעולם האומר כתרומת לחמי תודה מותר:

ואיבעית אימא. האומר כתרומת לחמי תודה אסור ולא תפשוט מהכא בשר זבחי שלמים אי בעיקר מתפיס או בסוף דאפשר דאיסור והיתר תרוייהו ליהו קודם זריקת דם כגון דאפרשה בלישה והיתה תרומה מותרת לכהן קודם זריקה ולהכי איסור והיתר ביחד קודם הזריקה והיתר לאחר האיסור ותרוייהו קודם זריקה להכי אמרינן באיסור שהיתה קודם שהופרשה שהיתה קדושה בשחיטה קודם הפרשה אסורה לכל העולם הפריש זה את ככרו דמותר להפריש בלישה וכדבר טובי וכו':

והא כתב ארבעים. דארבעים חלות מיבעי ליה למיפי עשרה מכל מין: **ומשני למצוה.** דמצותו שיהו ארבעים אבל אי אפאן בארבע חלות גדולות מכל מין אחת יצא: **והא בעי למישקל תרומה.** מן חד וחד מכל מין אחד מעשרה:

וכי תימא דשקיל חדא ריפתא אכולהו. דמהני ארבעה שקיל חדא לתרומה: **והתנן אחד מכל קרבן.** דמכל מין ומין בעי למישקל חדא חדא מחמץ חדא ומחלות חדא ומריקין חדא ומרובכה חדא אבל לא שקיל מחד מין בלבד על תלתא:

אלא דאפרשה בלישה. דמכל מין ומין הפריש קודם אפייה לתרומה ואח"כ אפה לשירים דהשתא שקיל תרומה שלימה מכל קרבן דאופה חלה ממה שנטל מכל מין ומין:

הרי עלי בכבור. בכהן קא מיירי דאי בישראל לית ליה שום זכיה בנוויה ואסור ליה נמי באכילה שאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור:

היכי דמי אילימא. דאמר הרי עלי בשר זה כבשר בכור לפני זריקת דמים: מאי טעמא דמאן דשר הא בכור לא לשתרי אלא בזריקת דמו:

ואמר זה כזה: ובהא קא מיפליגי מר סבר בעיקרו מתפיס ומר סבר בהיתר קא מתפיס לאחר זריקת דמים:

אמר קרא כי ידוי. נדיר כי ידור בדבר הנדור. הוי נדר ואסור לאפוקי בכור דדבר האסור דממילא מיתסר:

אמר קרא לה' לרבות דבר האסור. דכל דבר שאסור אסור ולגבוה הוא מתפיסו נמי בנדר אע"פ שהוא אסור בלא נדר כגון בכור:

אבל תרומת לחמי תודה מאי מותר! ליתני: "לחמי תודה", וכל שכן תרומתו!

¹ תרומת לחמי תודה תרומתו היא.

ואי בעית אימא:

תרומת לחמי תודה נמי קודם זריקת דמים הוא. כגון דאפרשינהו בלישה.

וכי הא דאמר רב טובי בר קיסנא אמר שמואל: לחמי תודה שאפאן בארבע חלות - יצא.

והכתיב ארבעים!

למצוה.

והא בעי למשקל תרומה!

וכי תימא: דשקיל חדא ריפתא על כולה, והתנן:

"אחד מכל קרבן" (ויקרא ז, יד) - **שלא יטול מקרבן על חבירו** (מנחות עז:);

וכי תימא: דשקיל פרוסה מכל חד וחד, והתנן:

"אחד" (ויקרא ז, יד) - **שלא יטול פרוסה** (מנחות עז:);

אלא, דאפרשינהו בלישה.

דשקיל חדא מחמץ, וחדא מן חלות, וחדא מן ריקים, וחדא מן רבוכה.

לימא כתנאי:

"הרי עלי בכבור,

דבי יעקב: אוסר,

ורבי יהודה: מתיר."

היכי דמי?

אי נימא: לפני זריקת דמים - מאי טעמא דמאן דשרי!

ואי לאחר זריקת דמים - מאי טעמא דמאן דאסר!

יג, א **אלא לאו** ^ דמחית בשר בכור ומחית בשר דהאיך גביה, ואמר: "זה כזה". ותנאי היא.

לא!

דכולי עלמא לפני זריקת דמים,

ומאי טעמא דמאן דשרי? אמר קרא: **"כי ידור"** (במדבר ל, ג) - עד שידור בדבר הנדור.

לאפוקי בכור, דדבר האסור הוא.

ומאן דאסר? אמר קרא: **"לה"** (במדבר ל, ג) - לרבות דבר האסור.

ומאן דשרי, **"לה"** - מאי עביד ליה?

מיבעי ליה למתפיס בחטאת ואשם.

ומה ראית לרבות חטאת ואשם ולהוציא את הבכור?

מרבה אני חטאת ואשם שהוא מתפיס בנדר,

¹ כך גירסת כתב"י, רא"ש, שיטה מקובצת, ומסברה. גירסת הדפוס: **הא קא משמע לן.**

² והקריב ממנו אחד מכל-קרבן תרומה ליתיה למהן הורק את-דם השלמים לו יתיה

³ איש כי-ידור נדר לה' או-השבע שבועה לאסור אסור על-נמשו לא יחל דברו ככל-היצא מפיו יעשה

רש"י

כי לא מקדיש ליה. אם לא .
 הקדישו מי לא מקדיש בלאו
 הכי משום הכי לא חשיב כלל כי
 מתפיס ליה בנדר אבל חטאת
 ואשם לא מיקדשי לעולם אי לא
 מקדיש להו:

ומוציא אני את הבכור שהוא קדוש ממעי אמו.

ומאן דאסר?

בכור נמי מתפיסו בנדר הוא.

דתניא:

"משום רבי אמרו:

מנין לנו לנולד בכור בתוך ביתו שמצוה להקדישו?

שנאמר: "הזכר מקדיש" (דברים טו, יט)."

ומאן דשרי?

כי לא מקדיש ליה, מי לא מקדיש!?

רַס"י

כולן שאוכל לך אסור. דכי אמר
כאימרא שאוכל לך דמי כמאן
דאמר יאסר עלי מה שאוכל לך
אבל אמר כאימרא לא אוכל לך
מותר דמשמע אבל אם אוכל לך
לא יהא כאימרא ומותר:

מאן שמעינן ליה דילא שאני
ליה בין אימרא לאימרא
כאימרא. דכולן שאוכל לך
אסור:

ר"מ היא. דפליג עליה דר"י דאי
ר"י לית ליה אימרא דאמר
האומר ירושלים לא אמר כלום:
וכולן לא אוכל לך מותח. אפילו
אמר לאימרא לא אוכל לך:

לא קשיא הא דאמר לאימרא.
מתני'. דתנן לקמן וכי דאמר
לאימרא לא אוכל לך דהיינו
לקרבן דמשמע לקרבן יהא
לפיכך לא אוכל לך וברייתא
דקתני מותר תריץ לה הכי
דאמר לא לאימרא לא אוכל לך
הא אם אוכל לך יהא כאימרא
דהיינו מכלל לאו הן ולהכי
מותר דר"מ לית ליה מכלל
לאו:

24. יג, א

"בְּאִימְרָא, בְּדִירִים, בְּעֵצִים, בְּאִשִּׁים, בְּמִזְבַּח, בְּהֵיכַל, בִּירוּשָׁלַיִם.
נָדַד בְּאֶחָד מִכָּל מְשֻׁמְשֵׁי הַמִּזְבַּח, אִף עַל פִּי שְׂלֵא הַזְבִּיר קִרְבָּן -
הֲרִי זֶה נָדַד בְּקִרְבָּן".

תנא:

"אִימְרָא", "לְאִימְרָא", "בְּאִימְרָא",
"דִּירִים", "לְדִירִים", "בְּדִירִים",
"עֵצִים", "לְעֵצִים", "בְּעֵצִים",
"אִשִּׁים", "לְאִשִּׁים", "בְּאִשִּׁים",
"מִזְבַּח", "לְמִזְבַּח", "בְּמִזְבַּח",
"הֵיכַל", "לְהֵיכַל", "בְּהֵיכַל",
"יְרוּשָׁלַיִם", "לְיְרוּשָׁלַיִם", "בִּירוּשָׁלַיִם",
בּוֹלָן:

"שְׂאוּכַל לֶךְ" - אָסוּר.

"לֹא אוֹכַל לֶךְ" - מוֹתֵר.

מאן שמעינן ליה דלא שני ליה: "אימרא" "לאימרא" "באימרא"?
רבי מאיר היא.

אימא סיפא: "ובולן: "לא אוכל לך" - מותר".

והתנן:

"לקרבן לא אוכל לך" - רבי מאיר אומר,

ואמר רבי אבא: נעשה פאומר: "לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך"!

לא קשיא:

הא: דאמר "לא לאימרא".

הא: דאמר "לאימרא".

25. יג, א-ב

רש"י

מתני'

האומר. עולה יהא שאוכל לך או
מנחה כו' אסור:
רבי יהודה מתיר. דלא אמר
כעולה כחטאת:

גמ'

סתמא תנא כרבי מאיר דלא
שאני ליה בין אימרא לאימרא.
דאסר היכא דאמר ירושלים
כמאן דאמר כירושלים ולהכי
אסור היכא דאמר קרבן כהיכא
דאמר כקרבן:

אי רבי מאיר היא. רישא דקתני
הקרבן שאוכל לך אסור:
והתניא מורים חכמים לרבי
יהודה. דהיינו רבי מאיר דפליג
עליה:

שלא נדר זה אלא בחיי קרבן.
דכי אמר הא קרבן שאוכל לך
משמע כמאן דאמר חיי קרבן
שאוכל לך ולא כלום קאמר:

משנה

האומר: "קרבן", "עולה", "מנחה", "חטאת", "תודה", "שְׁלָמִים",
"שְׁאֵנִי אוֹכֵל לְךָ" - אָסוּר.
רבי יהודה מתיר.

"הקרבן", "בקרבו", "קרבן"
שאוכל לך" - אָסוּר.
"לקרבן לא אוכל לך" - רבי מאיר אסור.

גמרא

קתני: "הקרבן", "בקרבו", "קרבן",
שאוכל לך" - אָסוּר.

סתמא תנא כרבי מאיר, דלא שני ליה בין "אימרא" "לאימרא".
אי רבי מאיר - הא דקתני: "הקרבן שאוכל לך" - אָסוּר,
והתניא:

"מודים חכמים לרבי יהודה באומר:

"הא קרבן", ו"הא עולה", ו"הא מנחה", ו"הא חטאת",
"שאוכל לך" - שמוּתָה,

שלא נדר זה, אלא בחיי קרבן!"

יג, ב לא קשיא:

הא - דאמר: "הא קרבן",
והא - דאמר: "הקרבן".

מאי טעמא?

חיי קרבן קאמר.

כָּס"י

ואלו מותרין. דלא חשיבי נדר:
 לך רבי מאיר היא דלא שאני
 ליה בין אמר הקרבן לכקרבן
 וברייתא דאמר הא קרבן
 דמשמע חיי:
לא קרבן לא אוכל לך. אבל
 שאוכל לך הוי קרבן להכי אוסר
 רבי מאיר ואית דאמרי הכ
 משמע לקרבן בשביל קרבן לא
 אוכל לך שאם אוכל לך יהא
 אסור עלי כקרבן: ומקשינן והא
 לית ליה לרבי מאיר וכו':

.26 יג, ב

קתני: **"לְקַרְבָּנוּ לֹא אוֹכֵל לֶךְ" - רַבִּי מֵאִיר אוֹסֵר.**

וְהָא לִית לִיהּ לְרַבִּי מֵאִיר: 'מְכַלֵּל לָאוּ אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן!'

אָמַר רַבִּי אֲבָא:

נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר: לְקַרְבָּן יְהֵא, לְפִיכָךְ לֹא אוֹכֵל לֶךְ.

27. יג, ב

רש"י

מתני'

קונם פי מדבר עמך. מה שאני מדבר עמך אסור טלי כקרבן או שאמר קונם ידי עושה עמך או קונם רגלי מהלכת עמך אסור לדבר עמו ולהלך עמו ולעשות עמו מלאכה:

גמ'

חלין על המצוה כברשות. שאם אמר קונם שאני עושה סוכה או קונם שאני מניח תפילין חל עליו הנדר ואם עשה קם ליה בבל יחל:

מה שאין כן בשבועה. שאין נשבעין לבטל את המצות דמושבע ועומד מהר סיני הוא לקיימן ולהכי לא חלה שבועה עליה דאין שבועה חלה על שבועה:

מה שאין כן בנדריים. דאין חלין על דבר שאין בו ממש כגון דיבור שאין בו ממש ואמאי קתני אסור:

באומר יאסר פי לדבורי. כלומי פי יאסר לאותו דיבור שאני מדבר עמך והפה שנאסר יש בו ממש ודאי וידיים למעשה ידיהם שאיני עושה עמך ורגלי להילוך שלא אהלך עמך:

דייקא נמי. מתני' דאשר דפי קאמר דקתני קונם פי מדבר עמך ולא קתני שאני מדבר עמך שמע מינה דיאסר פי קאמר והיינו דבר שיש בו ממש:

משנה

האומר לחבירו: קונם פי מדבר עמך, ידי עושה עמך, רגלי מהלכת עמך -

אסור.

גמרא

ורמיהו:

"חומר בשבועות מבנדריים,

ובנדריים מבשבועות.

חומר בנדריים - שהנדריים חלים על המצוה כברשות,

מה שאין כן בשבועות.

וחומר בשבועות - שהשבועות חלות על דבר שיש בו ממש ושאין בו ממש,

מה שאין כן בנדריים!"

אמר רב יהודה:

באומר: "יאסר פי לדבורי",

"ידי למעשיהם",

"רגלי להילוכן".

דיקא נמי:

דקתני: "פי מדבר עמך",

ולא קתני: שאני מדבר עמך.

הדרן עלך כל כנויי